

Centrum för Forskning om Offentlig Sektor

Etablering av vindkraft i Sverige

En kartläggning av miljötillståndsprocesser 1999-2004

Mats Bengtsson & Hervé Corvellec

Arbetsrapport
2005: 1

GÖTEBORGS UNIVERSITET

CEFOS – Centrum för forskning om offentlig sektor vid Göteborgs universitet, inrättades 1991 som en del av statsmaktens långsiktiga satsning på mångvetenskaplig grundforskning om den offentliga sektorn

CEFOS skall initiera och befrämja forskning om den offentliga sektorns ledning, styrning, organisation, finansiering och utvärdering särskilt på lokal och regional nivå. Förnyelse av den offentliga sektorn står i fokus för forskningen

CEFOS idé är att samla forskare/forskargrupper från olika discipliner till samarbete i en gemensam forskningsmiljö

Författarna till denna arbetsrapport:

Mats Bengtsson är doktorand vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet och verksam vid CEFOS

Hervé Corvellec är docent företagsekonomi och verksam vid Institutionen för Service Management, Campus Helsingborg, Lunds Universitet och Gothenburg Research Institute (GRI), Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Publikationer kan beställas hos:

Göteborgs universitet
CEFOS
Box 720
405 30 Göteborg

Tel 031-773 4142
Fax 031-773 4480
E-post Office@cefos.gu.se
Hemsida www.cefos.gu.se

Innehållsförteckning

Tabeller och figurer	4
Sammanfattning	5
Vindkraft i Sverige	6
Energipolitiska mål samt planeringsmålet för vindkraft	6
Rapportens syfte samt överväganden	7
Författningar av betydelse för vindkraftetableringar	11
Miljöprövningsprocessens tre steg	12
Utredningar som kan påverka prövningsprocessen	15
Ärendenas gång	16
Steg 1: Från förstudie till ansökan	16
Steg 2: Länsstyrelsernas beslut i ansökningsärenden	23
Steg 3: Överprövning och realisering	28
Vad hände i de 172 ärendena?	29
Slutsatser	33
Projektörernas bedömningar	33
Miljöprövningen	35
Betydelsen av planering	36
Mer forskning behövs	37
Referenser	39
Bilaga: Intervjufrågor	40

Tabeller och figurer

Tabell 1 Två centrala författningars övergripande krav vid lokalisering av vindkraftverk....	11
Tabell 2 Antal ärenden i vilka en projektör har genomfört tidigt samråd med länsstyrelsen samt projektens aktuella status	20
Tabell 3 Miljöprövningsdelegationernas beslut i avgjorda ansökningsärenden.....	23
Tabell 4 Antal och andel av miljöprövningsdelegationerna bifallna ärenden som överprövats samt överprövningens utfall.....	29
Figur 1 Översiktlig ärendegång vid tillståndsprövning enligt miljöbalken samt förstudie....	13
Figur 2 Utgången i de 172 ärendena, antal och andelar.....	31

Sammanfattning

Innan ett vindkraftverk kan byggas måste förslaget till lokalisering av anläggningen genomgå lagstadgad prövning enligt miljöbalken. I föreliggande studie görs en kartläggning av miljöprövningen i vindkraftärenden, i syfte att belysa vilka omständigheter som påverkat den svenska vindkraftutbyggnaden. Sju län ingår i studien, Blekinge, Gotland, Halland, Kalmar, Skåne, Västra Götaland och Östergötland, vilken omfattar perioden 1999–juni 2004. Totalt har 172 vindkraftärenden av storleken 1–10 MW behandlats inom den aktuella tidsperioden. Denna kartläggning av samtliga faktiska ärenden kompletteras med intervjuer med projektörer och länsstyrelsetjänstemän.

Centrala frågor för studien är hur många planerade vindkraftprojekt som leder till att en anläggning faktiskt uppförs, respektive hur många påbörjade projekt som av någon anledning avslutas utan att något verk byggs. Andra centrala frågor handlar om orsakerna till varför vissa vindkraftprojekt inte fullföljs samt var i miljöprövningsprocessen de avstannar.

Ett första resultat av studien är att en majoritet av de avslutade projekten har avbrutits av projektörerna själva, d.v.s. utan att någon myndighet fattat ett formellt beslut i ärendet. Detta har skett i 70 av de 114 ärenden som är avslutade. Av dessa ärenden har 67 avbrutits av projektörerna efter tidigt samråd, ytterligare 3 har återtagits av projektörerna senare under miljöprövningen. Omständigheter som enligt de intervjuade projektörerna kan påverka deras beslut att avbryta en påbörjad lokaliseringsprocess är: utlåtanden från tjänstemän på länsstyrelser, kommuner eller Försvarmakten, närhet till motstående samhällseliga intressen samt förändrade ekonomiska villkor för projektet.

Ett andra resultat är att majoriteten av de projekt som kommit så långt som till att formellt ansöka om miljötillstånd också beviljats tillstånd. Totalt har 67 ansökningar om miljötillstånd gjorts i de 172 ärendena. Bland dessa 67 ansökningar har beslut hittills fattats i 49 ärenden, varav 34, d.v.s. 70 procent, har bifallits. Avslag eller avvísningar, som meddelats i 7 respektive 8 ärenden, har i jämförelse varit mindre vanliga.

För det tredje är det enligt de intervjuade projektörerna ovanligt att vindkraftprojekt avbryts p.g.a. att den lokala berörda allmänheten är negativ. Detta innebär inte att en negativ lokal opinion inför en lokalisering i samtliga fall är betydelselös. I det material som redovisas här framgår av intervjuerna med projektörer att allmänhetens inställning till planerade projekt dock inte påverkat deras bedömningar i någon större utsträckning.

Slutligen har endast en minoritet av de meddelade miljötillstånden överklagats, nämligen 21 procent. Det har också varit ovanligt att bifallsbeslut i första instans, från länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, har ändrats av miljödomstolen.

Vindkraft i Sverige¹

I denna undersökning studeras miljöprövningsprocesser för vindkraftanläggningar i Sverige. Vindkraften är en förnybar energikälla som inte ger några utsläpp av luftföroreningar när den används för elproduktion och vindkraften stödjer således en hållbar utveckling.² Sveriges regering och riksdag har bl.a. av denna anledning ansett det önskvärt att öka andelen vindkraftproducerad elektricitet.

Givet de mål som Sveriges riksdag och regering har satt upp går den svenska vindkraftsutbyggnaden inte tillräckligt snabbt utan byggs för få vindkraftverk. Ett av de spörsmål som föreliggande studie försöker besvara är vad det beror på att många av de vindkraftprojekt som faktiskt påbörjas inte genomförs; vilka orsakerna är till att påbörjade projekt avslutas utan att något vindkraftverk uppförs. Genom att följa miljöprövningsprocessen för verkliga ärenden går det att åtminstone delvis besvara denna fråga.

Energipolitiska mål samt planeringsmålet för vindkraft

I propositionen *Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning* anger regeringen att ett av målen för den svenska energipolitiken är att "skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning [...] med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle".³ Vidare ska landets elförsörjning enligt regeringen "tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor samt en effektiv energianvändning".⁴

I propositionen föreslog regeringen att användningen av el från förnybara energikällor skulle öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. För vindkraften föreslog regeringen dessutom att ett särskilt planeringsmål skulle fastställas till en årlig produktionskapacitet på 10 TWh år 2015.⁵ Som en jämförelse kan nämnas att vindkraften producerade totalt 0,73 TWh under 2004.⁶ Det är således lång väg att gå innan planeringsmålet uppfylls.

¹ Studien är en delrapport inom projektet "Småskalig förnybar energi" som bedrivs vid Göteborgs universitet. Forskningsprojektet är finansierat av Krisberedskapsmyndigheten, beslut 0206/2002.

Författarnas bidrag: Hervé Corvellec har lagt grunderna för studien och designat dess procedur. Mats Bengtsson har sammanställt det statistiska materialet samt redigerat ett första utkast av texten. Vissa intervjuer har de genomfört tillsammans, andra har Mats genomfört ensam. Den slutgiltiga versionen av arbetet är omarbetad av Mats efter kommentarer och tillägg från Hervé. Författarna vill tacka de projektörer och länsstyrelsetjänstemän som ställt upp för intervjuer samt Åsa Boholm, Anette Henning, Petter Rönnborg och Ragnar Löfstedt för stöd och synpunkter.

² SOU 1999:75, sid. 29.

³ Prop. 2001/02:143, sid. 15.

⁴ Ibid.

⁵ Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag: bet. 2001/02:NU17, rskr. 2001/02:317.

⁶ http://www.elforsk.se/varme/varm-vind_drift.html

Huruvida utbyggnaden av vindkraften de senaste åren gått snabbt eller långsamt är dels en fråga om vilka energipolitiska åsikter man har, dels om vilken referenspunkt man väljer att använda. Oavsett åsikter och referenspunkter måste fler vindkraftverk eller gruppstationer för vindkraft uppföras för att det mål regering och riksdag satt upp ska kunna realiseras.

Rapportens syfte samt överväganden

Om planeringsmålet kan uppnås samt hur det ska kunna uppnås är frågor av stort samhällsvärde, vilka saknar entydiga svar. Vindkraftens utvecklingspotential och de planerings- och prövningsprocesser som förknippas med dess utbyggnad har belysts av såväl offentliga utredningar som forskare. Mycket arbete har lagts ner för att kartlägga den svenska vindpotentialen (se t.ex. Hillring och Krieg 1998). I Vindkraftutredningens två betänkanden belystes bl.a. vindkraftens omgivningspåverkan och processerna för tillståndsprövning samt lämnades förslag på åtgärder som kunde förbättra vindkraftens förutsättningar (SOU 1998:152, 1999:75). Vidare har Energimyndigheten (STEM) genomfört pilotstudier i tre kommuner för att skapa kunskap om vilka förutsättningar som finns för att etablera vindkraft i olika landskapstyper (Energimyndigheten 2001a, 2001b, 2002). Kerstin Åstrand och Lena Neij (2003) har studerat hur olika styrningsinsatser har påverkat vindkraftteknologins introduktion och spridning. Jamil Khan (2004) har belyst hur planeringsprocessen skiljer sig åt i olika projekt p.g.a. att de villkor som projektörer möter skiljer sig från kommun till kommun.⁷

Avsikten med föreliggande studie är att studera miljöprövningsprocessen för vindkraftprojekt i syfte att belysa vilka omständigheter som påverkat vindkraftutbyggnaden de senaste åren. I rapporten redovisas en kartläggning av miljötillståndsprocessen för samtliga vindkraftärenden i sex svenska län mellan 1999 och 2004. Kartläggningen gäller såväl genomförda lokaliseringsprojekt som planerade men ej genomförda projekt. Med denna kartläggning som grund analyserar vi de omständigheter som påverkat utgången i olika ärenden. En fråga är hur många ärenden som leder till en anläggning uppförs, respektive hur många påbörjade projekt som av någon anledning avslutas innan dess. Andra spørsmål handlar om orsakerna till varför vissa vindkraftprojekt inte leder hela vägen fram samt var i prövningsprocessen de avslutas.

Material och tillvägagångssätt

Det material som använts för att undersöka syftet är av två slag. Vi har dels samlat in och sammanställt offentliga uppgifter från sex olika länsstyrelser om samtliga vindkraftärenden i dessa län under åren 1999 till juni 2004, dels genomfört intervjuer med projektörer i vindkraftbranschen samt med länsstyrelsetjänstemän. Det är med hjälp av kartläggningen som vi

⁷ För en utländsk studie se t.ex. Agterbosch m.fl.

studerar utfallet i olika vindkraftprojekt medan de kompletterande intervjuerna belyser olika omständigheter som kan ha påverkat detta utfall.

Sammanställningen av projekt, d.v.s. den kartläggning som genomförts i sex län, omfattar samtliga ärenden i vilka en projektör genomfört tidigt samråd med länsstyrelsen. Kartläggningen innehåller uppgifter om vad som skett i dessa ärenden efter det tidiga samrådet samt beslutdokument från länsstyrelsen. Vidare har kartlagts huruvida ärendena överklagades eller inte och ingår miljödomstolens domar i överklagade ärenden. Slutligen ingår i kartläggningen uppgifter om vilka ärenden som lett till att en vindkraftanläggning uppförts och vilka som avslutats på annat sätt.

Intervjuer har genomförts med respondenter som har relativt stor erfarenhet av vindkraftärenden. De projektörer vi intervjuat har vi valt ut på grundval av företagets storlek och i flertalet fall är de intervjuade företagets främsta representanter. Då vi intervjuat projektörer har vi ställt frågor om både miljöprövnings- och plan- och bygglagsprocessen. Vi har bitt projektörerna berätta om exempel på olika vindkraftprojekt de arbetat med och vad som påverkat deras utgång.

Tjänstemännen, i sin tur, kommer från länsstyrelser i vilka vindkraftutbyggnaden har varit jämförelsevis omfattande. De intervjuade tjänstemännen har alltså arbetat med handläggningen av ett relativt stort antal vindkraftärenden. Tjänstemännen har fått svara på frågor om miljöprövningens olika faser, hur de agerar i dessa olika faser och vi har också bitt dem att berätta om faktiska ärenden.

Vi har intervjuat fyra projektörer och fyra tjänstemän. I samtliga fall har vi lovat att inte återge deras namn i rapporten, då vi ansåg att detta kunde bidra till en mera otvungen intervjusituation. Intervjuerna med projektörer tog mellan 60 och 90 minuter att genomföra och intervjuerna med tjänstemännen cirka 45 minuter. Samtliga intervjuer spelades in och har sedan transkriberats. De intervjuscheman som använts återges i rapportens bilaga.

Det bör påpekas att vi inte menar att projektörerna eller länsstyrelsetjänstemännen är representativa för sina kårer. De 172 ärenden vi kartlagt har drivits av många olika projektörer och inte enbart av de projektörer vi intervjuat. Inte heller har samtliga ärenden handlagts av just de tjänstemän vi intervjuat. Respondenternas berättelser avspeglar därför inte hela verkligheten men kan ändå ge verkliga exempel på vad som har skett, och sker, i faktiska vindkraftärenden.

Läsaren bör också vara medveten om att man normalt sett gör skillnad mellan olika sorters källor och om att vi använder de offentliga dokumenten på annat sätt än intervjuerna. De förstnämnda har primärt använts för själva kartläggningen. Alla uppgifter som ingår i kartläggningen av ärenden, och på vilka samtliga tabeller och figurer bygger, härrör sålunda från länsstyrelserna. Syftet med intervjuerna är att komplettera kartläggningen och visa på exempel på omständigheter som har påverkat de intervjuade projektörers agerande och beslut.

Avgränsningar och definitioner

Studien omfattar totalt sju olika län, nämligen Blekinge, Gotland, Halland, Kalmar, Skåne, Västra Götaland och Östergötland. Den primära anledningen att välja just dessa sju län är att det är där som en stor majoritet av alla vindkraftverk uppförts. År 2003 kom drygt 90 procent av all svensk vindkraftproducerad elektricitet från dessa sju län.⁸ Av de utvalda länen har Västra Götaland inte haft möjlighet att besvara våra kvantitativa frågor men en tjänsteman har däremot ställt upp på intervju. I kartläggningen av ärenden ingår alltså endast sex av de sju länen.

För att kunna genomföra studien har vi avgränsat den inte bara geografiskt utan också med avseende på ärendenas storlek samt tidsmässigt. När det gäller tid är miljöbalken en vattendelare och vi har valt att studera ärenden som inletts efter den 1/1 1999 då miljöbalken trädde i kraft. Den primära anledningen till att inte gå längre tillbaka i tiden är att miljöbalken är den lagstiftning som kommer att påverka framtida vindkraftprojekt.

Vidare har vi valt att studera enbart miljöprövningen och endast ärenden av storleken 1–10 MW installerad effekt. Plan- och bygglagsprövningen tas alltså inte upp annat än indirekt och ärenden större eller mindre än 1–10 MW behandlas inte i denna studie. En anledning att fokusera på miljöprövningen är att man i denna tar hänsyn till prövningen enligt plan- och bygglagen.⁹ Dessutom har länsstyrelserna haft uppgifter om utgången i den kommunala prövningen i de relevanta ärendena. Ett huvudskäl till att studera ärenden i storleken 1–10 MW är att den tekniska utvecklingen gör att vi går mot allt större verk, och att man från myndigheternas sida ofta förespråkar färre och stora hellre än många och små etableringar.¹⁰ Det är därför rimligt att anta att den framtida vindkraftutbyggnaden till stor del kommer att ske i grupper som överstiger 1 MW uteffekt.

Hittills har begreppen "projekt", "ärenden" samt "genomförda" respektive "planerade men ej genomförda" lokaliseringsprojekt använts utan att ges någon närmare förklaring. Samtliga av dessa begrepp behöver klargöras. Vi betraktar en planerad lokalisering som ett "projekt" under hela miljöprövningsprocessen. Ett projekt blir ett ärende efter det att projektören genomfört det första formella steget i miljöprövningen, nämligen det tidiga samrådet med länsstyrelsen. "Genomförda" ärenden kännetecknas av att ett vindkraftverk, eller en gruppstation för vindkraft, har uppförts. I de "planerade men ej genomförda" ärendena har projektören haft tidigt samråd med länsstyrelsen men något vindkraftverk har inte uppförts.

Alla ärenden kan inte placeras i någon av kategorierna "genomförda" eller "planerade men ej genomförda". För att klassificeras som ett genomfört eller ej genomfört ärende måste det aktuella ärendet vara avslutat. I sammanställningen finns dock ett antal ärenden som är pågående, vilka också redovisas i tabellerna.

⁸ Bilaga 1 i Energimyndigheten 2003.

⁹ Enligt miljöbalken kan länsstyrelserna inte meddela miljötillstånd i strid mot kommunens detalj- eller områdesbestämmelser annat än i de fall där avvikelsen är mindre avvikelser och syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas (16 kap 4 §).

¹⁰ Detta framkom i flera av intervjuerna med länsstyrelsetjänstemän, se även Energimyndigheten (2001a). Argumentet är att en vindkraftetablering påverkar omgivningen och att det därför hellre bör finnas få störningskällor som ger mycket tillbaka i elproduktion än många störningskällor som ger mindre i positivt utbyte.

Rapportens övriga disposition ser ut enligt följande: I kapitel 2 går vi igenom de lagar och förordningar som är mest relevanta för vindkraftprojekt, och miljöprövningsprocessen beskrivs där i något större detalj. I kapitel 3 redovisar vi resultaten och i kapitel 4 de slutsatser vi dragit utifrån dessa.

Författningar av betydelse för vindkraftetablering

I detta kapitel beskrivs den prövningsprocess som varje projektör som vill uppföra en vindkraftanläggning måste gå igenom. Beskrivningen är översiktlig och ämnad att förtydliga processens olika steg och faser samt klargöra vem som gör vad i processen. Vi nämner även några pågående utredningar som kan komma att påverka miljöprövningsprocessen.

Om man vill bygga vindkraftanläggningar 1-10 MW på land krävs en dubbel prövningsprocess där kommunerna respektive länsstyrelserna har avgörande roller. Kommunen på vars mark man bygger har betydelse då den behandlar bygglovsansökningar enligt plan- och bygglagen (SFS 1987:10). Länsstyrelsen ansvarar för prövningen enligt miljöbalken (SFS 1998:808).

Plan- och bygglagen och miljöbalken är de viktigaste författningarna vid prövning av lokalisering och drift av vindkraftverk. Plan- och bygglagen innehåller bestämmelser om fysisk planläggning och bygglov, vilket är en i första hand kommunal angelägenhet. Miljöbalken innehåller i sin tur bestämmelser om bl.a. tillstånds- respektive anmälningsplikt för miljöfarlig verksamhet. De två nämnda författningarnas övergripande krav vid lokaliseringsprocesser avseende vindkraftverk anges i tabell 1:

Tabell 1 Två centrala författningars övergripande krav vid lokalisering av vindkraftverk

	Plan- och bygglagen	Miljöbalken
125 kW-1 MW	Bygglov krävs DP eller OB kan krävas Utredningar kan krävas	Krav på anmälan: till kommunens miljö- nämnd. MKB kan krävas
1-10 MW	Bygglov krävs DP eller OB kan krävas	Krav på tillstånd Länsstyrelsen beslutar om tillstånd MKB krävs
>10 MW	Bygglov krävs DP eller OB kan krävas	Krav på tillstånd Regeringen tillåtlighetsprövar, miljödom- stol beslutar om villkor MKB krävs

Kommentar: "DP" står för detaljplan, "OB" för områdesbestämmelse och "MKB" för miljökonsekvensbeskrivning.

Som synes i tabell 1 varierar kraven på vindkraftprojekt med projektens storlek.¹¹ Storleken mäts i s.k. märkeffekt som anger den nominella effekten hos vindkraftverkets generator. Vid bedömningen av en anläggning som består av flera verk utgår man från samtliga ingående verks totala märkeffekt. Detta innebär att en gruppstation om 4 vindkraftverk på vardera 2 MW behandlas som ett projekt av storleken 8 MW. För de vindkraftprojekt som är aktuella i denna studie anger plan- och bygglagen att bygglov alltid krävs och att detaljplan eller områdesbestämmelser kan krävas. I dessa frågor beslutar den berörda kommunen. Vidare krävs miljötillstånd och miljökonsekvensbeskrivning alltid för projekt av storleken 1-10 MW. Detta tillstånd ansöks om hos länsstyrelsen och miljökonsekvensbeskrivning är en viktig del vid tillståndsprövningen.

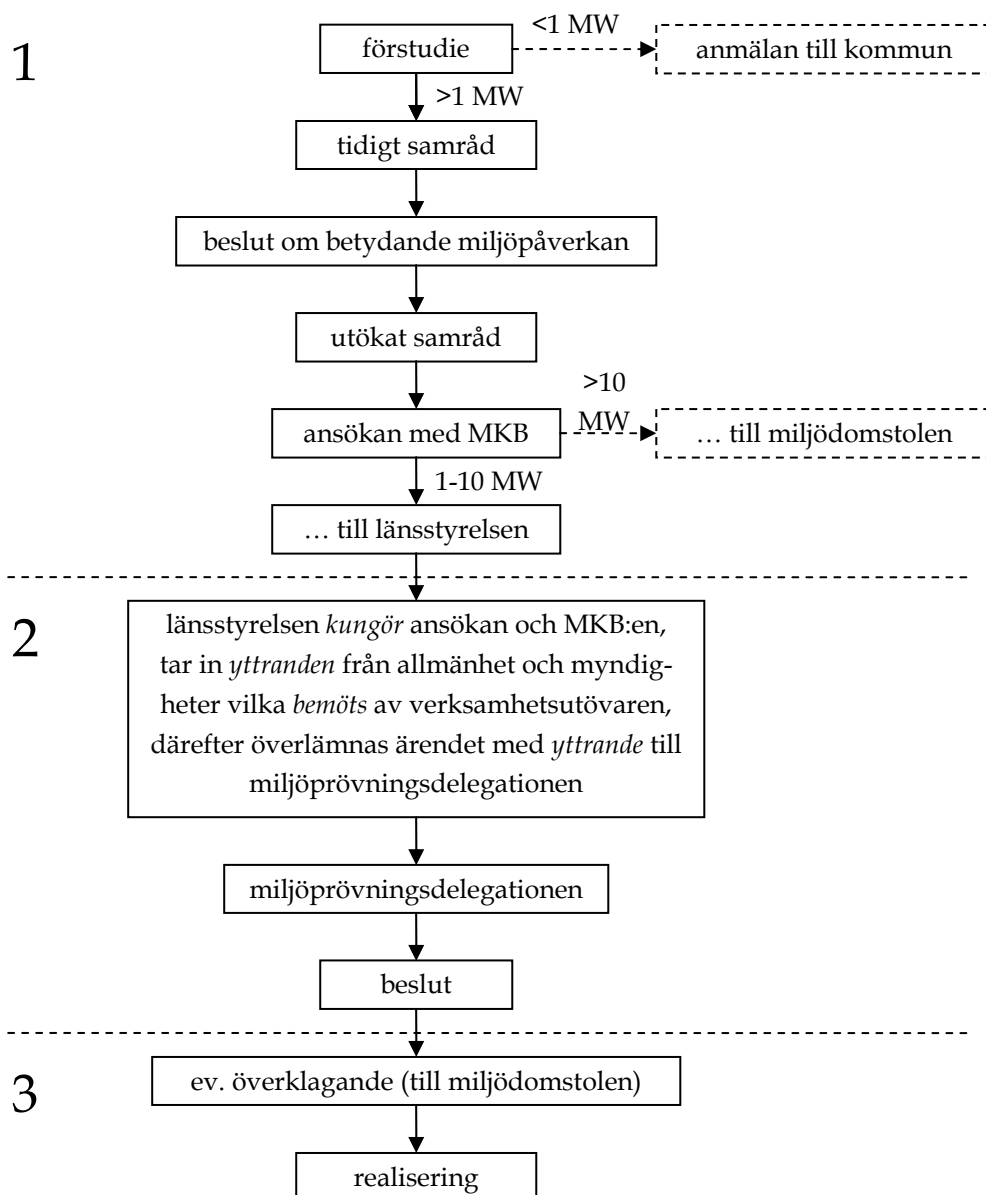
Utöver bestämmelserna i plan- och bygglagen respektive miljöbalken finns en rad andra författningar av betydelse för såväl land- som havsbaserade vindkraftprojekt. Exempel på sådana författningar är lagen (1988:950) om kulturminnen m.m., ellagen (1997:857) och ledningsrättslagen (1973:1144). Dessutom innehåller Luftfartsverkets författningssamling (LFS) bestämmelser som rör vindkraftverk som hinder för luftfarten. Dessa bestämmelser behandlas dock inte närmare här; de nämns ändå för att påvisa bredden av författningar som kan påverka en lokaliseringsprocess för vindkraft.

Miljöprövningsprocessens tre steg

I studien behandlas kommunerna och plan- och bygglagen inte annat än indirekt. Vi fokuserar som sagt på prövningen enligt miljöbalken och på länsstyrelserna, vilka ansvarar för miljöprövningen. För att läsaren ska få en inblick i de olika steg och faser ett projekt måste gå igenom för att ett vindkraftverk ska kunna uppföras ges här en kortfattad beskrivning av miljöprövningen som den regleras i miljöbalken. Till hjälp är figur 1 som är en översikt över prövningsprocessens tre överordnade steg och dess olika faser:

¹¹ Beskrivningen av de krav som olika författningar ställer på ett vindkraftprojekt är övergripande och anpassad till studiens syfte. Mer detaljerade beskrivningar av prövningsprocessen och olika författningskrav finns i SOU 1999:75 och Boverket 2003.

Figur 1 Översiktlig ärendegång vid tillståndsprövning enligt miljöbalken samt förstudie

Man kan säga att tillståndsprövningsprocessen har tre överordnade steg: Det första steget löper från det att en projektör börjat med en förstudie till och med det att en ansökan lämnas till länsstyrelsen eller miljödomstolen. I detta steg ansvarar projektören för att ärendet drivs framåt. Det andra steget löper från ansökningstillfället till det att beslut fattats av länsstyrelsen, och det tredje steget består av eventuell överprövning och projektets realisering. I dessa steg är länsstyrelsen respektive överprövningsinstansen huvudaktör. Vem som driver projektet framåt beror sålunda på vilket steg projektet är inne i. För att förtydliga processen beskrivs här nedan vad de olika faserna innebär.

Med *förstudie* avser vi de åtgärder en projektör vidtar innan den första formella kontakten med länsstyrelsen, d.v.s. innan det tidiga samrådet. En förstudie torde genomföras i de flesta

projekt även om den inte är reglerad i miljöbalken utan genomförs på projektörens eget initiativ.

Alla som avser att bedriva verksamhet som kräver tillstånd enligt miljöbalken ska enligt 6 kap. 4 § miljöbalken hålla *tidigt samråd*, dels med länsstyrelsen och dels med enskilda som kan antas bli särskilt berörda. I praktiken genomförs alltså två tidiga samråd. Det tidiga samrådet med länsstyrelsen har bl.a. till ändamål att klargöra vilka problem som kan finnas i projektet och göra en lämplig avgränsning av olika sakfrågor som måste behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen.

Efter det tidiga samrådet ska länsstyrelsen besluta om verksamheten kan antas medföra *betydande miljöpåverkan*. En gruppstation med vindkraftverk, eller ett enskilt vindkraftverk, med en uteffekt större än 1 MW ska enligt förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar alltid antas medföra betydande miljöpåverkan. Sedan beslutet om betydande miljöpåverkan fattats måste vindkraftprojektören hålla *utökat samråd* och upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. Projektören ska hålla utökat samråd med övriga statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda. Det utökade samrådet ska bl.a. avse verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan (6 kap. 5 § miljöbalken).

Då projektören har hållit de nödvändiga samråden är nästa åtgärd att *ansöka om miljötillstånd*. För vindkraftprojekt av storleken 1-10 MW görs ansökan om tillstånd hos länsstyrelsen. I miljöbalkens 22 kap. 1 § finns formella regler för ansökan. Här anges att ansökan ska vara skriftlig och att den bl.a. ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning när det krävs enligt 6 kap. och uppgift om de samråd som skett enligt 6 kap. 4-6 §§.

Miljöprövningens andra steg inleds då projektören lämnat in ansökan om miljötillstånd, och avslutas då miljöprövningsdelegationen (eller miljödomstolen) fattat beslut (eller avkunnat dom) i tillståndsärendet. Då detta steg inleds övertar den relevanta myndigheten/domstolen det primära ansvaret för att ärendet drivs framåt.

När ansökan bedöms vara komplett, efter att eventuella kompletteringar skett, kungörs miljökonsekvensbeskrivningen tillsammans med kungörelsen om ansökan. Därefter ska ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen hållas tillgängliga för allmänheten, som ska beredas tillfälle att yttra sig över dessa innan målet eller ärendet prövas. Sökanden ska ges tillfälle att bemöta dessa yttranden (6 kap. 8 §, 22 kap. 3 §, 19 kap. 4 § miljöbalken).

Därpå skriver länsstyrelsen ett yttrande med *förslag till beslut* som lämnas till miljöprövningsdelegationen. Miljöprövningsdelegationen utgör en självständig funktion inom länsstyrelsen som *prövar ansökningar om tillstånd* till miljöfarlig verksamhet. Delegationen är administrativt hemmahörande under länsstyrelsen men självständig i sin beslutsfunktion i förhållande till länsstyrelsen. Då miljöprövningsdelegationen fattat beslut och detta kommuniserats kan beslutet överklagas.

Miljöprövningens tredje steg inleds i de fall där ärendet överklagas. Miljöprövningsdelegationens beslut kan överklagas av en projektör som har fått avslag. De kan också överklagas av enskilda eller organisationer som anser att beslutet gått dem emot och som har rätt att överklaga. Överklagandet handläggs av olika instanser beroende på det planerade projektets storlek. Ärenden av storleken 1-10 MW överprövas av miljödomstolen.

Utredningar som kan påverka prövningsprocessen

Flera olika utredningar har när detta skrivs, i uppdrag att se över den prövningsprocess som vindkraftprojekt måste gå igenom. Det ingår till exempel i Miljöbalkskommitténs uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer (dir. 1999:109). Även plan- och bygglagen är föremål för översyn och det är PBL-kommittén som tilldelats uppdraget att se över denna lagstiftning. I PBL-kommitténs uppgifter ingår att lämna förslag till en samordning mellan bestämmelserna i bl.a. plan- och bygglagen och miljöbalken (dir. 2002:97). Båda kommittéerna har kommit med betänkanden och förslag som, om de genomförs, kan komma att påverka tillståndsprövningen enligt miljöbalken och därmed framtida vindkraftprojekt.

Vidare pågår inom Naturvårdsverket en översyn av vilka miljöfarliga verksamheter som i fortsättningen bör vara tillstånds- respektive anmälningspliktiga. Verket har lagt fram sitt förslag till förändringar i rapporten *Pröva eller inte pröva?*. Man föreslår där att gränsen för tillståndsplikt för vindkraftprojekt bör gå vid 10 MW installerad effekt i stället för som i dag vid 1 MW. Endast riktigt stora vindkraftprojekt kommer alltså att tillståndsprövas om verkets förslag godtas.¹²

Slutligen pekade Energimyndigheten under oktober 2004 ut 49 områden av riksintresse för vindkraft. Lagen om hushållning med naturresurser (SFS 1987:12) gjorde det möjligt för vissa samhällsintressen att peka ut geografiska områden av särskild betydelse för dem. Naturresurslagen är numera upphävd, men dess bestämmelser om områden av riksintresse har arbetats in i kapitel 3 och 4 i miljöbalken. Områden av riksintresse kan med stöd av miljöbalken utses i såväl exploaterings- som bevarandesyfte. Som exempel har Naturvårdsverket möjlighet att peka ut områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv. Riksantikvarieämbetet kan göra samma sak inom kulturmiljövården och Energimyndigheten har alltså utpekat områden av riksintresse för vindkraft. Avsikten med att ge markområden status som riksintresse är att ge dessa områden ett ökat skydd mot åtgärder som kan komma i konflikt med samhällsintresset ifråga.¹³

Det uppstår inte sällan konflikter mellan olika markanvändningsintressen då vindkraftverk ska byggas. Nu när områden har pekats ut som riksintressanta för vindkraft kommer olika markanvändningsintressen vägas mot varandra på ett mer jämnt sätt än vad som tidigare varit fallet. Ett områdes lämplighet för vindkraft bedöms i miljöprövningsprocessen och genom utpekandet av riksintresseområden höjs vindkraftens status. Detta kan i sin tur komma att påverka den framtida vindkraftutbyggnaden.

¹² Naturvårdsverket (2004)

¹³ www.naturvardsverket.se/index.php3?main=/dokument/natur/riksintr/intresse.html, samt www.stem.se/WEB/STEMEx01Swe.nsf/F_PreGen01?ReadForm&MenuSelect=70E8C70E78795C65C1256F6D00344DDC&WT=Energitillf%C3%B6rsel.Elproduktion.Riksintresse%20

Ärendenas gång

I detta kapitel redovisas hur långt de 172 kartlagda projekten kommit i den ärendegång som miljöbalken föreskriver. För att uppföra ett vindkraftverk måste man gå igenom samtliga av de nedanstående faserna. Två frågor ska besvaras i det nedanstående: Hur vanligt förekommande har det varit att påbörjade projekt avslutats i respektive fas? Vilka är orsakerna till att vissa vindkraftprojekt inte går hela vägen? Den första av dessa frågor kan kartläggningen ge ett definitivt svar på, den andra undersöker vi med hjälp av vad som framkommit i intervjuerna.

Steg 1: Från förstudie till ansökan

Förstudie

I miljöbalken finns visserligen inga krav att den som vill uppföra ett vindkraftverk också måste genomföra en förstudie. Men då samtliga vindkraftprojektörer vi intervjuat genomfört en förstudie i någon form, och eftersom projekt kan avbrytas redan under förstudien, fann vi det meningsfullt att inkludera även denna fas i redovisningen. Med förstudie avses det arbete som projektörer gör inom ett projekt innan de tar officiell kontakt med någon myndighet.

Det finns inga kvantitativa uppgifter som kan säga oss något om hur ofta påbörjade projekt avslutas i förstudiefasen. Avsikten här är att redovisa vad projektörer säger sig göra i förstudien. Dessutom söker vi besvara frågan varför man avbryter projekt under förstudien, eller vad som krävs för att man ska gå vidare med projektet efter genomförd förstudie.

För att ett vindkraftverk ska kunna uppföras krävs till att börja med en lämplig plats att lokalisera och bygga anläggningen på. Det kan nämnas att en av de intervjuade projektörerna angav att den fortsatta vindkraftutbyggnadens största problem är "den oerhörda bristen på platser". Enligt projektören är detta, att det finns få markområden som de tillståndsgivande myndigheterna anser är lämpliga för vindkraftutbyggnad, en av orsakerna till att det inte byggs fler vindkraftverk. Vi återkommer till detta i det avslutande kapitlet.

Vi frågade projektörerna vad de gör i förstudiefasen, d.v.s. efter det att de hittat lämplig mark men innan de tar officiell kontakt med någon myndighet. Fyra olika omständigheter nämndes av samtliga projektörer som viktiga att undersöka närmare i en förstudie.

För det första måste den tänkta platsen ha goda *teknisk-ekonomiska förutsättningar* i form av högt vindenergiinnehåll och närhet till elnät. En projektör tog upp dessa omständigheter på följande sätt:

Å ena sidan så måste ju vindenergiinnehållet vara så pass stort att det lönar sig med de verk som finns tillgängliga. Och sen så måste ju grundförutsätt-

ningarna, de eltekniska förhållandena, vara sådana att det går att bygga verken där.

Vindenergiinnehållet påverkar projektets lönsamhet. De eltekniska förhållandena avgör om projektet kan genomföras, och vad det i så fall kostar att genomföra det. En annan projektör angav att projektets lönsamhet är av avgörande betydelse:

För oss åtminstone, och jag tror också för samtliga kunder, så handlar det om ekonomi, och ingenting annat. Jag tror inte vi har en enda kund som har byggt ett vindkraftverk bara för att det är miljömässigt rätt eller så, utan det är ekonomin som är helt avgörande.

En projektör berättade att det företag han representerar har tre kriterier för att avgöra om en viss plats är lämplig:

Det ena är att det ska finnas bra vind där, det andra är att det ska finnas någorlunda närhet till elnäten så att inte det blir oekonomiskt, det tredje är ju att självklart, det måste vi ju alltid tänka på, vi måste ha en radie med säg 400 meter till boende för att det ska gå att göra det här.

Projektören nämner i citatet en andra omständighet som samtliga projektörer anger vara viktig att undersöka i förstudiestadiet, nämligen *avståndet till de närmast boende*. Detta avstånd påverkar bl.a. huruvida man kommer att kunna uppfylla rekommenderade värden med avseende på ljud och skuggbildning som anges av de tillståndsprövande myndigheterna. En annan projektör angav att "om man ska bygga ett vindkraftverk som är så här högt så krävs det ju ett säkerhetsavstånd till bebyggelse, till bostäder, på kanske 400 meter eller 500 meter". "Och det är fel", ansåg projektören, "att pruta ner detta avstånd när man är fullt medveten om att det kommer inte gå igenom sen till slut".

En tredje åtgärd att vidta är att via *inofficiella kontakter med berörda länsstyrelser och kommuner* undersöka deras inställning till det tänkta projektet och hur projektet förhåller sig till dessa myndigheters planer eller policys för vindkraft. En projektör berättade att man i förstudien upprättar en dialog med kommun och länsstyrelse:

Man för en diskussion med, eller informerar kommunen och informerar länsstyrelsen om vad vi är på gång att göra, alltså inte något tidigt samråd utan bara säga att nu är vi på gång att göra detta, utan att lämna in någon bygglovsansökan eller nåt sånt där.

I diskussionen informerar man myndigheterna, och sonderas deras inställning till projektet. Samtliga intervjuade projektörer verkar lägga stor vikt vid vad tjänstemännen i relevanta kommuner och länsstyrelser anser om ett projekt. En projektör berättade att det företag han representerar avbrutit två projekt under förstudien "eftersom kommunen har varit negativ till projektet och då har vi sagt att då är det ingen idé att försöka".

Via informella kontakter med myndigheterna kan man också få närmare upplysningar om olika markområdets status:

Man kollar också ofta så att det inte finns några riksintressen emot, för vindkraften har ju legat lägst prioriterat, finns det riksintressen för friluftsliv eller kulturminnen eller vad som, så har det slagit ut vindkraften.

Om man inte redan kände till det aktuella områdets status som eventuellt riksintresse kan man alltså få reda på detta via de informella kontakterna. Och ett områdes status som riksintresse påverkar projektörernas vilja att fortsätta med ett påbörjat projekt. Den ovan citerade projektören menade att motstående riksintressen slår ut vindkraften och att risken för avslag alltså är för hög på en sådan plats. En annan projektör framförde att det inte är någon idé att försöka bygga vindkraft i närheten av t.ex. kyrkor eller riksintressen, och att man inte heller vill bygga där:

[På] sådana områden så inser jag att där är det ingen idé att försöka. [...] Jag skulle inte drömma om att sätta upp ett vindkraftverk på Ale stenar t.ex., även om det säkert är ett väldigt bra vindläge. [...] Jag menar så intresserade är vi inte eller så desperata är vi inte att producera el. Även projektörer har ju en känsla för naturvärden och för kulturvärden.

Slutligen nämnde samtliga projektör att det är centralt att via *kontakter med Försvarsmakten* ta reda på huruvida Försvaret har något att invända mot projektet. En projektör berättade att "försvaret väger ju så tungt att det är faktiskt den allra första instansen man vänder sig till". En annan projektör angav att "Försvaret är det ju bara att rätta sig efter vad de säger". Enligt miljöbalken har totalförsvaret formellt sett företräde om ett markområde behövs för dess intresse (3 kap. 10 §).

Var och en av de ovan uppräknade omständigheterna är enligt projektörerna viktig att undersöka i förstudiestadiet, och de kan motivera en projektör att avsluta ett projekt redan i denna fas. En projektör berättade att förstudien var väldigt viktig:

Mycket är ju faktiskt vunnet i det du här har kallat förstudie. För vårt projekteringsbolag då, så är det ju ingen vits med att försöka på tio platser och lyckas med en. Det är bättre att ha en strategi där vi sällar så hårt att vi lyckas var annan eller var tredje gång. Mer än så är väldigt svårt att komma.

I förstudien gallrar man enligt projektören ut projekt som inte är värda att driva vidare. Ibland är gallringen enkel, ansåg den projektör som sade att "när man får ett samtal då från en markägare så kan man ju ganska så snabbt konstatera om det är bra eller dåligt på platsen". Vad som är bra bedöms enligt denna projektör huvudsakligen utifrån de fyra ovanstående omständigheterna.

Våra intervjuer med projektörer visar att flera av dem var relativt försiktiga i denna tidiga projektfas; de lyssnade noga på länsstyrelse och kommun och tog gärna till ett ordentligt

säkerhetsavstånd till de närmast boende. Man har ännu inte lagt särskilt mycket pengar på projektet och förlorar inte så mycket på att lägga det i malpåse. Detta ger oss anledning att misstänka att många påbörjade projekt aldrig kommer till nästa fas, det tidiga samrådet med länsstyrelsen.

Från tidigt samråd till ansökan

En vindkraftanläggning av storleken 1-10 MW klassificeras som miljöfarlig verksamhet och alla som har för avsikt att söka tillstånd för sådan verksamhet måste hålla tidigt samråd med länsstyrelsen. Detta samråd är ett led i processen med miljökonsekvensbeskrivning, en process som avslutas då man ansöker om miljötillstånd hos länsstyrelsen.

För att bättre förstå vad som sker vid det tidiga samrådet frågade vi länsstyrelsetjänstemännen vad de själva tar upp vid dessa samråd, och fick då flera utförliga svar. En tjänsteman berättade att han tar upp följande omständigheter:

Att man måste redovisa alternativa lokaliseringsmöjligheter, hur man klarar bullerkrav, de som vi normalt sätter upp, skuggproblematiken, och sedan också om det så att säga påverkar på andra biotoper, det måste man ju klara ut. Och likadant hur det ligger till med planfrågorna [...] och om det har stött på något motstånd i omgivningen eller inte. [...] Det är ju syftet med det tidiga samrådet, att sökanden ska få reda på eventuella konflikter och vad vi eventuellt har för synpunkter redan då. [...] Ja vi ger ju så att säga, talar ju om den kunskap vi har om området och omgivningarna, var det kan uppstå konflikt, och det bör man titta på, man bör undersöka ytterligare och redovisa orsaker o.s.v., så det pekar vi på.

Flera av de intervjuade länsstyrelsetjänstemännen svarade på liknande sätt och säger sig alltså ta upp ett stort antal frågor vid tidiga samrådsmöten. Man kan notera att flera av de punkter som tjänstemannen nämner är sådana som projektörerna uppger sig ta hänsyn till redan i förstudien. Efter det tidiga samrådet torde det stå klart för projektören vilka konflikter med andra intressen som eventuellt föreligger, hur länsstyrelsen ser på det specifika projektet och vad länsstyrelsen kräver i miljökonsekvensbeskrivningen.

De länsstyrelsetjänstemän vi intervjuat är också överens om att man som tjänsteman kan vara relativt tydlig i ett tidigt samråd när det gäller projektets chanser att lyckas. På frågan *hur* tydlig man kan vara vid det tidiga samrådet sade en tjänsteman följande:

Vi säger inte att det inte kommer att gå. Men vi kan säga att det blir väldigt svårt. [...] Vi försöker vara så tydliga som möjligt med vad vi tycker så tidigt som möjligt. Även om man naturligtvis aldrig kan säga ja eller nej så tidigt så kan man säga att till 95 procent så blir det nej eller till 95 procent så blir det ja. [...] Sen får bolagen alltid själva ta ställning till om man vill söka vidare.

Även om de tjänstemän vi intervjuat inte uttrycker sig på ett och samma sätt har de ändå det gemensamt att de anser sig kunna vara relativt tydliga vid det tidiga samrådet. Man kan som tjänsteman inte ge garantier om bifall eller avslag vid tidigt samråd men man kan ge indikationer och ibland också berätta för projektören om hur man ser på chanserna att lyckas.

En anledning att så noggrant beskriva tjänstemännens redogörelser för vad de framför vid tidigt samråd är att detta verkar vara en viktig fas i miljöprövningen för vindkraftprojekt. Att det tidiga samrådet är en viktig fas i tillståndprocessen framgår om inte annat av tabell 2.

Tabell 2 visar att i de 172 projekt som vi kartlagt har den ansvarige projektören gått vidare med en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet i 67 ärenden (39 procent). Vidare är 38 ärenden (22 procent) pågående hos länsstyrelserna, medan 44 ärenden (26 procent) av någon anledning definitivt avbrutits innan ansökan inkommit till länsstyrelsen. Slutligen är 23 ärenden (13 procent) enligt oss att betrakta som avslutade även om de formellt sett är pågående.

Tabell 2 Antal ärenden i vilka en projektör har genomfört tidigt samråd med länsstyrelsen samt projektens aktuella status

	tidiga samråd	ansökt		avslutade		pågående		troligtvis avslutade	
	N	n	%	n	%	n	%	n	%
Gotland	8	4	50	2	25	2	25	0	0
Kalmar	20	2	10	14	70	4	20	0	0
Ö-götland	14	9	64	1	7	4	29	0	0
Halland	5	3	60	1	20	1	20	0	0
Blekinge	10	7	70	1	10	2	20	0	0
Skåne	115	42	36	25	22	25	22	23	20
<i>Totalt</i>	<i>172</i>	<i>67</i>	<i>39</i>	<i>44</i>	<i>26</i>	<i>38</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>13</i>

Kommentar: Procentsatserna anger andelen projekt som avslutats efter tidigt samråd, är pågående eller har gått vidare i miljöprövningen. I kolumnen "ansökt" anges antalet ansökningar till länsstyrelserna. Kolumnen "avslutade" innehåller de ärenden som avslutats utan att någon ansökan inkommit. "Pågående" innebär att ansökan ännu inte inkommit men att projektet är pågående. Slutligen anges i kolumnen "troligtvis avslutade" antalet och andelen projekt som troligtvis är avslutade även om de fortfarande är registrerade som pågående hos länsstyrelsen.

I de ärenden som ingår i kategorierna "ansökt" och "avslutade" har något definitivt skett efter det tidiga samrådet med länsstyrelsen. I de förstnämnda fallen har en ansökan inkommit och i de sistnämnda har ärendena avskrivits som aktiva ärenden av länsstyrelsen; detta har skett antingen på projektörens initiativ eller därför att ingenting vidare skett i ärendet efter det tidiga samrådet. Kolumnerna "pågående" och "troligtvis avslutade" innehåller

ärenden som är aktiva hos länsstyrelserna. Skillnaden dem emellan är att vi valt att betrakta de ärenden som avslutade där projektören inte vidtagit några åtgärder inom två år efter det tidiga samrådet. Vi betraktar alltså ärendena i kolumnen "troligtvis avslutade" som avslutade.

Om de ärenden i vilka det *ännu inte* inkommit någon ansökan om tillstånd, d.v.s. de som ingår i kolumnen "pågående", finns inte mycket att säga. Sökanden kan ha avslutat ärendet eller ha för avsikt att ansöka om tillstånd. Vi har inte kunnat avgöra vilket av dessa alternativ som är fallet.

Cirka 40 procent av de ärenden där någon projektör genomfört tidigt samråd med länsstyrelsen avslutades alltså efter det tidiga samrådet och utan att någon ansökan inkommit till länsstyrelsen.¹⁴ Något har således skett vid eller efter det tidiga samrådet som påverkat projektörerna att inte gå vidare med projektet. Att så pass många ärenden avslutas redan efter det tidiga samrådet tyder på att detta samråd är en viktig avstämningsspunkt för projektörerna.

Kartläggningen klargör att många ärenden avbryts efter det tidiga samrådet, intervjuerna kan ge exempel på varför detta sker. När vi intervjuade projektörer frågade vi dem om de avbrutit ärenden efter det tidiga samrådet, och varför de i så fall gjort det. Några av projektörerna nämnde då att utlåtanden från kommunala tjänstemän kunde inverka på deras beslut. En av dessa projektörer sade följande om kommunens roll:

Jag menar det är ju så att säger kommunen nej så blir det ett nej, det är jag rätt så övertygad om.

Kommunen kan på detta sätt alltså ha betydelse även i miljöprövningsprocessen. Vidare kan yttranden från länsstyrelsetjänstemän påverka projektörerna. En projektör berättade att "vi går ju aldrig in och ansöker med miljökonsekvensbeskrivning i ett område där de [länsstyrelsen] på tidigt samråd sagt att det här är riksintresseområde mot det ena eller andra, då slutar vi". En annan projektör berättade att yttranden från Försvarmakten respektive Vägverket hade påverkat företaget att avbryta projekt efter tidigt samråd.

Ekonomiska omständigheter kan också ha haft betydelse menade en projektör. Han berättade att den statliga ersättningen till vindkraften förändrades i den senaste energipropositionen, och fortsatte med att säga:

Man kan naturligtvis diskutera om det har blivit till det bättre eller till det sämre, men en sak som har hänt definitivt är ju att det har blivit osäkrare vad det är man får. [...] Ersättningen kanske är tillräcklig men bankerna vet inte det med säkerhet och därmed så satsar de på att låna ut pengar till kycklingstallar eller någonting helt annat.

Det förändrade ekonomiska stödet kan på detta sätt ha påverkat enskilda ärenden även om projektören inte upplevt detta själv.

¹⁴ I denna andel ingår då både de ärenden som är avslutade och de som är att betrakta som avslutade.

En sista omständighet som kan ha betydelse för projektörernas beslut om huruvida de ska fortsätta efter tidigt samråd är den lokala allmänhetens inställning till det aktuella projektet. Enligt de projektörer vi intervjuat verkar denna dock inte ha haft något större inflytande på deras beslut. En projektör angav visserligen att det företag han representerar kan lägga ner projekt efter tidigt samråd p.g.a. allmänhetens protester:

[Om] vi möter sånt jädra motstånd att vi tänker att det här är lönlöst. Det finns ju ibland ett väldigt aggressivt motstånd.

Ett aggressivt motstånd kan alltså vara ett skäl för projektören att lägga ner ett projekt. Men projektören angav också att det är sällan som man möter ett så aggressivt motstånd.

En annan projektör nämnde allmänheten i detta sammanhang. Projektören ansåg det orimligt att avbryta projekt p.g.a. allmänhetens inställning eftersom "man möter motstånd i samtliga projekt här nere i södra Sverige". Vidare angav projektören att man i genomförda projekt har ändrat sina planer, t.ex. flyttat verk, för att tillgodose närboendes önskemål. Men projektören berättade också att om man skulle lägga ner de projekt allmänheten motsatte sig så skulle det inte finnas några projekt kvar att driva.

Innan vi redovisar vad som sker i miljöprövningens andra steg tänkte vi säga något mer om kommunerna och deras betydelse för vindkraftprojekt. Det finns enligt såväl projektörer som länsstyrelsetjänstemän stora skillnader mellan olika kommuner. Som exempel nämndes vid intervjuerna att vissa kommuner har en policy eller översiktsplan som behandlar vindkraft, andra kommuner har ingetdera. Vidare ställer olika kommuner olika höga krav på vindkraftetableringar. Kraven på avstånd till närboende varierar t.ex., och vissa kommuner kräver alltid detaljplan, medan andra anser det tillräckligt med mindre detaljerade planer vid vindkraftetableringar.

Några av projektörerna angav också att olika kommuner har olika inställning till vindkraften som sådan. En projektör berättade, i en skämtsam ton, att det finns tre sorters kommuner: ärliga kommuner som utan omsvep säger nej till vindkraft, ärliga kommuner som säger ja till vindkraft samt oärliga kommuner som öppet säger ja men egentligen menar nej. En annan projektör skildrar skillnaderna mellan olika kommuner i följande citat:

Alltså vissa kommuner kräver ju detaljplan oavsett vilket, andra kommuner kräver aldrig detaljplan. Och sen då vissa kommuner, de har då områdesbestämmelser för vindkraft och andra har områdesbestämmelser mot vindkraft.

Att det i dessa avseenden finns skillnader mellan olika kommuner nämns också av några av de intervjuade länsstyrelsetjänstemännen.

Sammanfattningsvis kan nämnas att en stor andel projekt avslutats efter tidigt samråd, vilket sker på projektörernas initiativ. De intervjuade projektörerna nämner flera omständigheter som kan påverka deras beslut att gå vidare med ett projekt efter tidigt samråd. Som exempel framfördes att utlåtanden eller upplysningar från tjänstemän på kommuner eller länsstyrelser kan ha betydelse. Även Försvaret och Vägverkets yttranden samt förändrade

ekonomiska förhållanden kan inverka på beslutet. Ett starkt motstånd från allmänheten nämner en projektör som betydelsefullt. Men han anför också att ett så starkt motstånd är ovanligt. En annan projektör menade att man inte kan avbryta projekt p.g.a. den närboende allmänhetens inställning. Eftersom denna opinion enligt projektören alltid är negativ skulle det i så fall inte finnas några projekt kvar att driva. Sammantaget verkar allmänhetens inställning till tänkta etableringar därför inte ha påverkat de intervjuade projektörernas beslut i denna fas i någon större utsträckning.

Steg 2: Länsstyrelsernas beslut i ansökningsärenden

Då en projektör väl ansökt om miljötillstånd för en vindkraftetablering på 1–10 MW ansvarar miljöprövningsdelegationen hos berörd länsstyrelse för att beslut fattas i ärendet. I denna fas finns fyra olika möjligheter: miljöprövningsdelegationen kan *bifalla*, *avslå* eller *avvisa* ansökan och sökanden kan *återta* ansökan. Dessutom kan ärendet vara *pågående* om beslut ännu inte fattats i ärendet.

Vi såg ovan att de 172 granskade ärendena hittills har mynnat ut i 67 till länsstyrelserna inkomna ansökningar. Av dessa 67 ärenden har 49 avgjorts genom att miljöprövningsdelegationerna fattat beslut och det är endast dessa som ingår i tabell 3.¹⁵ Pågående ärenden samt ärenden som återtagits av sökanden innan beslut fattats ingår inte i tabellen eftersom de inte säger något om utgången i prövningsprocessen.

Tabell 3 Miljöprövningsdelegationernas beslut i avgjorda ansökningsärenden

	avgjorda	bifall		avslag		avvisa	
	ansökn.	n	%	n	%	n	%
Gotland	4	3	75	1	25	0	0
Kalmar	2	2	100	0	0	0	0
Ö-götland	6	5	83	1	17	0	0
Halland	3	3	100	0	0	0	0
Blekinge	4	3	75	1	25	0	0
Skåne	30	18	60	4	13	8	27
<i>Totalt</i>	49	34	70	7	14	8	16

Av tabell 3 framgår att miljöprövningsdelegationerna har gett tillstånd till den ansökta vindkraftverksamheten i 70 procent av de avgjorda ärendena. Huruvida detta i sig är en stor eller liten andel kan endast uppskattas genom en jämförelse med andra miljöärenden i vilka mil-

¹⁵ Materialinsamlingen avslutades i juni 2004. Om något skett i ärendena efter denna tidpunkt är detta alltså inte medtaget i rapporten.

jöprövningsdelegationen fattar beslut om tillstånd. Vid en jämförelse med de andra aktuella kategorierna i tabell 3 framgår dock att bifall har varit det klart vanligaste beslutet i de vindkraftärenden som ingår i undersökningen. Näst vanligast har det varit att ärendena avvisats av delegationerna, vilket har skett i 16 procent av ärendena. Vidare har 14 procent av ansökningarna avslagits. Slutligen har tre ärenden avslutats då de har återtagits av sökanden. Orsakerna till detta är inte kända för oss och dessa ärenden ingår inte i tabell 3. I det nedanstående går vi närmare igenom orsakerna till avvisning, avslag respektive bifall som de framgår av länsstyrelsernas beslutsdokument.

Ansökningar som avvisats

Att en ansökan avvisas innebär att ärendet inte prövas i sak. Skåne är det enda län där ansökningar avvisats och orsaken till detta är densamma i alla avvisade ärenden. I samtliga fall hänvisar miljöprövningsdelegationen till brister i samrådsprocessen och anför att sökanden inte uppfyllt miljöbalkens formella krav. Följande citat ur ett beslut illustrerar hur miljöprövningsdelegationen har argumenterat i samtliga avvisade ärenden:

En ansökan skall enligt 19 kap 5 § 1. jämfört med 22 kap 1 § miljöbalken innehålla bl.a. en miljökonsekvensbeskrivning och uppgift om det samråd som skett. [...]

För att samrådet skall fylla sin funktion måste det ske på ett tidigt stadium [...]. Detta innebär att samrådet skall ske i god tid innan ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen upprättas.

Länsstyrelsen beslutade den 31 oktober 2001 att de planerade vindkraftverken skall antas ha en betydande miljöpåverkan. I beslutet gavs exempel på parter som Länsstyrelsen ansett att bolaget skall ha samråd med. [...]

Av utredningen i det aktuella ärendet framgår att något utökat samråd inte hållits med de myndigheter som angavs i beslutet om betydande miljöpåverkan. [...] Bristen kan inte avhjälpas genom att genomföra samrådet i efterhand. Miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller därmed inte kraven i 6 kap miljöbalken.

Miljöprövningsdelegationen finner att bolagets ansökan, på grund av det uteblivna samrådsförfarandet, är ofullständig och att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak. [...] Ansökan skall därför avvisas.¹⁶

Grunden för att avvisa ansökan är alltså att miljökonsekvensbeskrivningen inte uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och att ansökan därmed är ofullständig enligt balkens 22 kap. 1 §. Även om det i ett av de avvisade ärendena anges att det är utökat samråd med allmänheten som inte har hållits skiljer sig skälen från att avvisa detta ärende inte från skälen i de andra sju avvisade ärendena. I samtliga ärenden som avvisats anför av miljöprövningsdelegatio-

¹⁶ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Skåne, beslut 2002-10-04, dnr. 551-48067-01.

nen att ansökningarna varit ofullständig p.g.a. det uteblivna samrådsförfarandet och har ärendena avvisats på formell grund.

Ansökningar som avslagits

Förutom att ärenden kan avslutas genom att avvisas, kan de avslutas också om de avslås av miljöprövningsdelegationen. Det är inte helt lätt att entydigt slå fast varför ansökningar har avslagits av de olika miljöprövningsdelegationerna. Besluten att avslå speglar att vindkraft-ärenden ofta har konsekvenser som svårigen låter sig värderas eller mätas på något enkelt sätt. I de beslut vi studerat hänvisas aldrig till bara ett skäl att avslå utan alltid till flera olika skäl för avslag. Huruvida de olika skälen var för sig eller endast i kombination utgör grund för att avslå ett ärende går inte att avgöra utifrån beslutsdokumentet; det går inte att utesluta att flera negativa inslag har en kumulativ effekt. I det nedanstående redovisas kortfattat de ärenden i vilka avslag meddelats och då särskilt de skäl för avslag som anges av miljöprövningsdelegationerna.

Miljöprövningsdelegationen i Skåne har avslagit fyra ärenden under den aktuella tidsperioden. I det första av dessa ärenden hänvisade miljöprövningsdelegationen till att området inte är utpekat som lämpligt för vindkraft i kommunens gällande översiktsplan och till att Vägverket har planer på att dra en väg i området. Vidare anfördes i beslutet att de planerade verken låg för nära grupper av redan etablerade vindkraftverk och för nära bostadshus enligt länsstyrelsens rekommendation.¹⁷

I det andra beslutet att avslå angavs att den föreslagna placeringen stred mot kommunens vindkraftpolicy samt att de planerade verken låg för nära en befintlig grupp enligt länsstyrelsens rekommendation.¹⁸ Även i det tredje ärendet anförde miljöprövningsdelegationen att ansökan stred mot kommunens översiktsplan då verken var för små samt att verken låg för nära andra planerade verk och för nära en flygplats.¹⁹

I det fjärde ärendet som avslagits av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne avslogs ansökan då det i närheten av den föreslagna lokaliseringen fanns intressen för natur- och kulturmiljö som enligt Miljöprövningsdelegationen kunde påtagligt skadas av lokaliseringen. Vidare bedömde Miljöprövningsdelegationen att gruppens placering och utformning inte överensstämde med intentionerna i kommunens vindkraftpolicy.²⁰ I alla fyra ärenden som avslagits i Skåne anförde delegationen att man vid en samlad bedömning finner att lokaliseringen strider mot 2 kap 4 § miljöbalken, den s.k. lokaliseringsprincipen.²¹

Även i det ärende som avslagits av Gotlands länsstyrelse hänvisade miljöprövningsdelegationen till lokaliseringsprincipen. Delegationen anförde i detta ärende att "i avsaknad av

¹⁷ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Skåne, beslut 2002-12-06, dnr 551-21116-00.

¹⁸ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Skåne, beslut 2003-01-23, dnr 551-18761-01.

¹⁹ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Skåne, beslut 2003-05-22, dnr 551-39102-01.

²⁰ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Skåne, beslut 2003-12-18, dnr 551-44445-02.

²¹ Lokaliseringsprincipen innebär kortfattat att man vid lokalisering av en verksamhet ska välja en sådan plats att ändamålet kan uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (2 kap. 4 § miljöbalken).

vägledande kommunal översiktplanering – eller detaljplanering” samt mot bakgrund av de lokaliseringsstrategier man tidigare redovisat, så har det i ärendet ”inte kunnat visas att föreslagen plats är den plats som ger minsta intrång för människors hälsa och miljö”.²²

Det verkar alltså ha missgynnats sökanden att vindkraften inte behandlats i någon kommunal översiktsplan som gällde det aktuella området. För att förtydliga redovisar vi följande citat ur det ärende som Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Gotland avslagit:

För att en utbyggnad av vindkraften skall komma till stånd i de områden som är lämpligast i ett helhetsperspektiv måste vindenergiintresset vägas samman med andra intressen i en övergripande planering. En planering som skall syfta till att identifiera för vindkraften lämpliga områden, liksom sådana områden som skall hållas fria från vindkraftverk.

Det är i första hand kommunens ansvar att genom avvägningar i den översiktliga planeringen verka för att etableringsområden för vindkraft lokaliseras på ett sätt som inte leder till stora intrång i värdefulla natur- och kulturmiljöer och som är förenligt med bestämmelser om hushållningen med mark och vatten.

Föreslagen etablering av en gruppstation med tre vindkraftverk är lokaliserad på fastigheten [F] på norra Gotland. Översiktsplanen ger i detta fall ingen vägledning. För södra Gotland har kommunen antagit en fördjupad översiktsplan. Någon motsvarande plan för norra Gotland finns ännu inte. [...]

Miljöprövningsdelegationen anser att vindkraft på Gotland bör byggas ut i planerade former i första hand genom översiktplanering med strategiska avvägningar mot andra intressen och med tydligt redovisade konsekvenser för miljön. I första hand bör vindkraft byggas ut i grupper i områden som avsatts för vindkraft i kommunens översiktplanering så att allmänna intressen och riksintressen tillgodoses.

Delegationen finner, i avsaknad av vägledande kommunal översiktplanering – eller detaljplanering – samt mot bakgrund av de ovan redovisade lokaliseringsstrategier och Länsstyrelsens tidigare ställningstagande vad gäller lämpliga lokaliseringar, att det i ärendet inte kunnat visas att föreslagen plats är den plats som ger minsta intrång för människors hälsa och miljö.²³

Ansökan stred alltså enligt miljöprövningsdelegationen mot lokaliseringsprincipen då man inte valt en plats för verksamheten som gav minsta intrång för människors hälsa och miljö. Delegationen anförde också att lokaliseringen i sig inte var lämplig då verksamheten kunde påtagligt skada ett närliggande naturreservat samt omgivande natur- och kulturvärden.

I sammanhanget kan nämnas att Gotlands kommun i sin bedömning enligt plan- och bygglagen hade gett bygglov i ärendet samt att Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Gotlands kommun inte hade något att erinra mot det sökta tillståndet. Ärendet avslogs som sagt i vil-

²² Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Gotland, beslut 2000-05-25, dnr 245-3082-99.

²³ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Gotland, beslut 2000-05-25, dnr 245-3082-99. Ärendet beskrivs också i Miljöbalkskommitténs betänkande *Alternativ för miljöbalkens prövningsorganisation* (SOU 2004:38).

ket fall av länsstyrelsen, och även om avsaknaden av kommunal planering inte är det enda skälet för avslag verkar det ha varit ett centralt skäl.

Miljöprövningsdelegationen i Blekinge har avslagit en ansökan och anger i sitt beslut att ansökan "möter hinder" enligt bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Platsen utgör nämligen riksintresse för naturvård enligt bestämmelserna i 3 kap. 6 § och omfattas också av särskilda hushållningsbestämmelser enligt miljöbalkens 4 kap. 1 §. Platsen är av detta skäl inte är lämplig enligt lokaliseringsprincipen.²⁴

Slutligen har också Östergötlands länsstyrelse avslagit ett ärende. Delegationen anger i beslutet att det finns motstående intressen i form av ett närliggande blivande naturreservat, en planerad golfbana samt ett riksintresse med hänsyn till turism och friluftsliv vilka skulle avsevärt påverkas av den planerade lokaliseringen. Man anförde också att etableringen inte svarade mot länsstyrelsens råd och riktlinjer då avståndet till redan existerande vindkraftverk var för litet.

Vidare anges i beslutet att "det inte är visat att föreslagen plats är den som ger minsta intrång för människors hälsa och miljön" och att det är "kommunens ansvar att genom avvägningar i den översiktliga planeringen enligt plan- och bygglagen verka för att etableringsområden för vindkraft lokaliseras på ett sätt som leder till en så god samordning som möjligt med motstående intressen". I översiktsplanen för Ödeshögs kommun saknas enligt delegationen "närmare vägledning för prövningen av vindkraftetableringar".²⁵ Ansökan avslås därför med motiveringen:

Mot bakgrund av det anförda och då de motstående intressen som framträder i ärendet inte kan lösas genom sådana begränsningar och försiktighetsmått som avses i 2 kap. 3 § miljöbalken finner Miljöprövningsdelegationen att lokaliseringen inte visats vara lämplig. Ansökan ska därför avslås.

Av beslutet framgår att avslaget bland annat berodde på att det fanns motstående intressen vilka inte behandlats av kommunen i en översiktlig planering.

För att avsluta avsnittet kan sägas att det tyvärr inte är möjligt att uttala sig generellt om varför ärenden avslås utifrån enbart sex avslagna ärenden. Motiveringar som återkommer i flera av de ovan redovisade besluten är länsstyrelsens riktlinjer eller policy för vindkraft och då särskilt avståndet till existerande vindkraftverk, hur projektet överensstämmer med intentionerna i kommunens översiktplan eller vindkraftpolicy samt projektets påverkan på riksintressen för natur- och kulturmiljövård, turism och friluftsliv. Dessa omständigheter har i flera ärenden medverkat till ett beslut att avslå ansökan.

²⁴ Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Blekinge, beslut 2003-05-09, dnr 551-2250-02.

²⁵ Länsstyrelsen Östergötland, Miljöprövningsdelegationen, beslut 2001-01-12, 245-4497-00.

Ansökningar som bifallits

Nästa fråga att besvara är vad som krävs för att miljöprövningsdelegationerna ska bifalla en ansökan. I länsstyrelsernas beslut om bifall finns delar av svaret på frågan, även om beslutsmotiveringarna i de flesta fall är relativt korta. Ett antal bedömningsgrunder, utöver miljöbalkens hänsyns- och tillåtlighetsregler, tas upp i många av besluten om bifall. Dessa bedömningsgrunder kan antas vara av central natur då de nämns med så ofta.

Till att börja med redogör miljöprövningsdelegationerna i nästan varje bifallsbeslut kortfattat för att förfarandet med miljökonsekvensbeskrivning har genomförts och gått till på föreskrivet sätt. Vidare tar delegationerna ofta upp avståndet till, samt om buller- respektive skuggnings- och reflexnormer kan innehållas vid, de närmast belägna bostadshusen. Delegationerna tar i nästan samtliga ärenden också upp hur landskapsbilden påverkas av etableringen samt hur eventuella riksintressen i närheten påverkas av etableringen. Slutligen är det också vanligt att man tar upp och bedömer projektet utifrån såväl länsstyrelsens vindkraftpolicy som kommunens översiktplan eller vindkraftpolicy.

Flera av de bedömningsgrunder som delegationerna ofta tar upp i de bifallna ärendena överensstämmer med de omständigheter projektörerna anser vara viktiga att studera redan i förstudien. Dessutom är det i flera avseenden samma omständigheter som tjänstemännen säger sig ta upp vid det tidiga samrådet. Projektörerna verkar alltså vara medvetna om vilka omständigheter som myndigheterna i första hand lägger vikt vid, och dessa omständigheter är till stora delar desamma i de olika delar av landet som vi studerat.

Steg 3: Överprövning och realisering

När en miljöprövningsdelegation beslutat om bifall hamnar projektören i en överprövningsprocess givet att detta beslut överklagas. Omvänt gäller givetvis att man själv som projektör kan överklaga ett avslag eller en avvisning.

De intervjuade projektörerna ger en inte helt samstämmig bild av hur vanligt det är att meddelade miljötillstånd och/eller bygglov överklagas. Å ena sidan berättade en projektör att det snarare är regel än undantag att både bygglov och miljötillstånd överklagas. Två andra projektörer sade å andra sidan att det visserligen förekommer att bygglov och/eller miljötillstånd överklagas men att det också hänt att varken bygglovet eller miljötillståndet överklagats.

Med det underlag som är för handen kan vi inte säga något om hur vanligt det varit att meddelade bygglov överklagats. Vi kan däremot påvisa hur vanligt det har varit att miljötillstånd överklagats och vad som skett i högre instans. Tabell 4 visar antalet och andelen av Miljöprövningsdelegationen bifallna ärenden som överklagats till högre instans samt överprövningens utfall.

Tabell 4 Antal och andel av miljöprövningsdelegationerna bifallna ärenden som överprövats samt överprövningens utfall

	av MPD bifallna ärenden	ej överprövat		överprövat bifall		överprövning pågår	
	N	n	%	n	%	n	%
Gotland	3	3	100	0	0	0	0
Kalmar	2	0	0	0	0	2	100
Ö-götland	5	4	80	0	0	1	20
Halland	3	3	100	0	0	0	0
Blekinge	3	3	100	0	0	0	0
Skåne	18	14	78	2	11	2	11
<i>Totalt</i>	<i>34</i>	<i>27</i>	<i>79</i>	<i>2</i>	<i>6</i>	<i>5</i>	<i>15</i>

Kommentar: I kolumnen "ej överprövat" ingår de ärenden vilka inte överklagats och i "överprövning pågår" de ärenden som har överklagats men ännu inte avgjorts i högre instans. Kolumnen "överprövat bifall" anger antalet ärenden i vilka miljöprövningsdelegationens beslut överprövat och sökanden i högre instans fått ett tillstånd som vunnit laga kraft.

Det framgår av tabell 4 att en klar majoritet av de bifallna ärendena inte överklagades till högre instans. Totalt har 7 av 34 bifallna ärenden (21 procent) överklagats till miljödomstolen. Det har alltså varit betydligt vanligare att de ärenden vi kartlagt inte överklagats än att de överklagats. I båda de ärenden där överprövningen avslutats har överprövningen inneburit att miljöprövningsdelegationens meddelade tillstånd kvarstått. I inget ärende har överprövningen hittills inneburit att ett bifall omvandlats till avslag i högre instans.

Tabell 4 innehåller som sagt endast bifallna ärenden. Men även i de ärenden där Miljöprövningsdelegationen beslutat om avslag eller avvisning är andelen överklaganden i minoritet. Inte något av de åtta avvisade ärendena överklagades, däremot överklagades tre av sju avslagna ärenden varav ett ledde till bifall i högre instans.

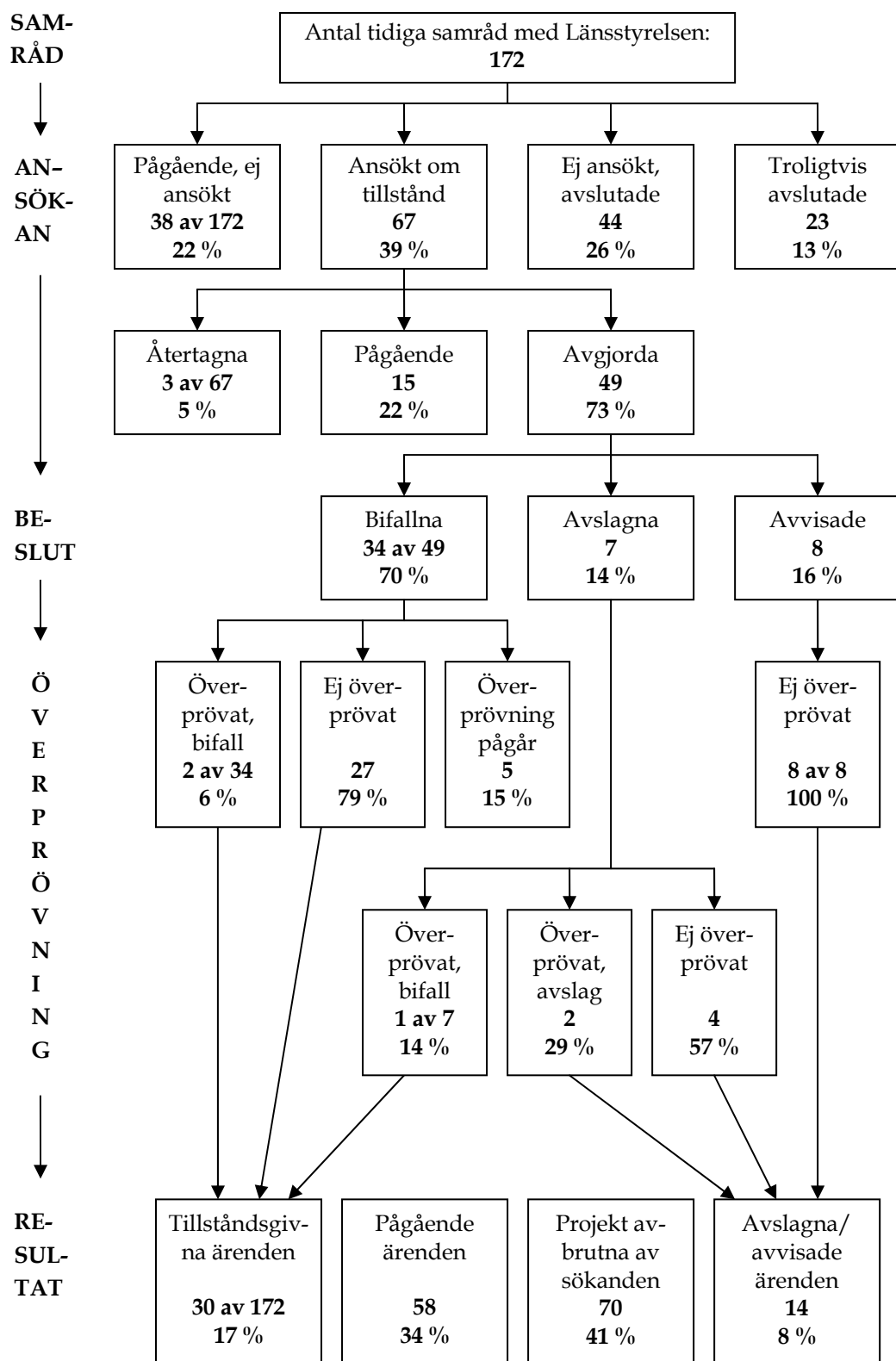
Det kan tilläggas att i 28 av 30 ärenden där en projektör fått ett lagakraftvunnet miljötillstånd så har de ansökta verken också uppförts. Detta innebär om inte annat att projektören har fått lov av kommunen enligt plan- och bygglagen att uppföra verket/verken och att det i dessa 28 ärenden alltså föreligger såväl miljötillstånd som bygglov.

Vad hände i de 172 ärendena?

Vad hände då i de 172 ärenden i vilka någon projektör hållit tidigt samråd med länsstyrelsen mellan 1999–2004 i de sex län från vilka vi har kvantitativ information? De ovan redovisade faserna: samråd – ansökan – beslut, måste alla projektörer gå igenom som vill uppföra ett vindkraftverk eller en gruppstation för vindkraft av aktuell storlek. Därtill kommer eventuell

överprövning och när denna avslutats och ett tillstånd vunnit laga kraft kan verket/gruppstationen byggas. Frågan är då i hur många av de 172 ursprungliga ärendena i vilka det hållits samråd som ett vindkraftverk eller en gruppstation verkligen uppförts. Figur 2 visar på bland annat detta:

Figur 2 Utgången i de 172 ärendena, antal och andelar

Kommentar: I respektive fas, vilka redovisas på olika rader, används också olika jämförelsetal i procentberäkningarna. Procentsatserna i varje fas (rad) summerar till 100 och det jämförelsetal som används kommer från den ruta i föregående fas som ärendena utgår från, undantaget den sista raden där jämförelsetalet är det totala antalet ärenden.

Av figur 2 framgår det slutgiltiga utfallet i samtliga ärenden vilka ingår i underlaget. Figuren visar hur många, samt andelen, ärenden som avslutats med ett lagakraftvunnet miljötillstånd. Den visar också hur många ärenden som inte lett hela vägen fram: antingen för att projektören aldrig ansökt om tillstånd eller för att ansökan återtagits, avslagits eller avvisats. Slutligen framgår också av figuren antalet och andelen som är pågående i något led i processen.

Den vanligaste utgången i de 172 kartlagda ärendena är att projektet avbryts av sökanden själv, d.v.s. utan att någon myndighet fattat något (för sökanden negativt) beslut i ärendet. Figur 2 visar att 70 av 172 ärenden (41 procent) avbrutits av sökanden under processens gång. I de ärenden som är avslutade är detta det vanligaste resultatet. Av totalt 114 avslutade ärenden har 70 stycken (61 procent) avbrutits av sökanden och vanligast har varit att detta skett redan efter det tidiga samrådet, utan att någon ansökan till länsstyrelsen inkommit. Ett resultat av kartläggningen är sålunda att det vanligaste utfallet i de avslutade ärendena har varit att sökanden själv avbrutit ärendet, och i nästan samtliga fall gäller att detta skett i en tidig fas i prövningsprocessen.

Det näst vanligaste utfallet i avslutade ärenden har varit ett meddelat miljötillstånd. Detta utfall har förekommit i 30 av totalt 172 ärenden, d.v.s. 17 procent av de kartlagda ärendena har avslutats med ett tillstånd. Även för dessa 30 ärenden kan en annan jämförelsepunkt än det totala antalet ärenden vara av intresse. Om antalet slutgiltiga tillstånd jämförs med antalet avgjorda ansökningar ser man att projektörerna fått tillstånd i 69 procent av fallen (34 av 49 avgjorda ansökningar har bifallits). Ett andra resultat av kartläggningen är alltså att en majoritet att de avgjorda ansökningsärendena avslutats med ett beslut att bifalla ansökan.

Vidare har 15 ärenden avslagits eller avvisats av miljöprövningsdelegationerna. En av de avslagna ansökningarna bifölls av miljödomstolen efter att projektören överklagat. Detta innebär att totalt 14 av 172 ärenden (8 procent) avslutats med avslag eller avvisning. En jämförelse mellan antalet avslagna/avvisade ärenden och antalet avgjorda ansökningar kan sägas att projektörerna fått ärenden avslagna/avvisade i 31 procent av fallen (15 av 49 avgjorda ansökningar har avslagits/avvisats). Det kan också nämnas att, av de formellt korrekta ansökningarna, d.v.s. de 41 ärenden som prövats i sak, har 7 av 41 avslagits (17 procent). Ett tredje resultat av kartläggningen är därför att avvisningar varit vanligare än avslag, samt att bifall varit vanligare än beslutskategorierna avslag/avvisning tillsammans.

Slutligen visar figur 2 att en tredjedel av alla ärenden, 58 av 172, är pågående i någon fas av prövningsprocessen. Vilken som är den mest sannolika utgången i dessa ärenden är dock omöjligt att uttala sig om.

Slutsatser

Detta avslutande kapitel har ett tvådelat syfte. För det första innehåller kapitlet de slutsatser vi dragit utifrån kartläggningen och intervjuerna. För det andra tar vi upp några frågor som inte besvarats i rapporten men som kan vara intressanta att studera framöver.

Det är, med utgångspunkt i det material som samlats in, enklare att visa på omständigheter som medverkat till att påbörjade vindkraftprojekt inte realiserats, än att klarlägga vilka förhållanden som påverkat vindkraftutbyggnaden i en positiv riktning. Det nedanstående kan av denna anledning kanske upplevas som en katalog över de problem som en utbyggnad av vindkraften står inför, trots att detta inte alls är avsikten. Genomgången bör varken ses som en uppräkningslista av vad som bör förändras eller som en lista över vilka komplikationer som eventuellt finns. Kapitlet är snarare ett försök att klargöra vilka omständigheter som kan ha påverkat utgången i vindkraftärenden.

Projektörernas bedömningar

I det ovanstående slogs fast att ett av kartläggningens huvudresultat är att en majoritet av alla avslutade ärenden har avbrutits på de sökandes initiativ, och att detta vanligen skett i en tidig fas. En slutsats som kan dras av detta är att projektörernas bedömningar av chanserna att lyckas genomföra ett projekt, är av mycket stor vikt. Vi har försökt besvara frågan vad projektörerna bygger sina bedömningar på med hjälp av intervjuer.

Projekt kan avslutas redan i förstudiefasen, t.ex. om de omständigheter projektörerna säger sig undersöka i denna fas visar sig vara ogynnsamma. Intervjuerna med projektörer visar att fyra omständigheter är särskilt viktiga i förstudien:

- platsens teknisk-ekonomiska förutsättningar,
- avståndet till de närmast boende,
- länsstyrelser och kommuners inställning till projektet och dessa myndigheters planer eller policys för vindkraft, samt
- Försvarsmaktens syn på projektet.

Av intervjuerna framgår att dessa omständigheter kan spela roll för projektörernas bedömningar även efter det att de genomfört tidigt samråd med länsstyrelsen. Det är efter det tidiga samrådet som en stor andel ärendena avslutats av de sökande. Flera av de nämnda omständigheterna påverkar enligt de intervjuade projektörerna detta beslut.

Tjänstemännen berättade att de vid tidigt samråd kan ge både upplysningar och utlåtanden, t.ex. vad gäller konflikter med övriga samhällsliga intressen som kan komma att bli aktuella. Flera av dem framhöll också i intervjuerna att man i många ärenden kan ge indikationer på hur man ser på möjligheterna att genomföra projektet. Intervjuerna med projektörer visar att de lägger vikt vid vad tjänstemännen framför och att det kan finnas flera skäl att

lägga ner projekt/ärenden om det t.ex. visar sig finnas motstående intressen i närheten av den aktuella platsen.

Enligt projektörsintervjuerna har också kommunala tjänstemäns upplysningar eller utlåtanden om tänkta lokaliseringar betydelse för projektörernas bedömningar. Eftersom kommunerna är tillståndsprövande myndighet i bygglovsärendet kan deras beslut ha avgörande betydelse för utgången i vindkraftprojekt. Att kommunernas inställning till specifika vindkraftprojekt påverkar projektörerna är därför inte förvånande. Om man som projektör förväntar sig att bygglovsprocessen kommer att utmynna i ett avslag kan detta vara en anledning att avsluta projektet utan att formellt ansöka om miljötillstånd eller bygglov.

Även ekonomiska omständigheter och yttranden från Försvarmakten inverkar på de intervjuade projektörernas beslut att fortsätta eller inte efter tidigt samråd. Försvarmakten utgör alltid remissinstans i vindkraftärenden och dess yttrande kan avgöra ett ärendes vara eller icke vara.²⁶ Att ekonomiska omständigheter spelar roll för projektörernas beslut är inte överraskande, och det är knappast troligt att en projektör går vidare med ett projekt som man bedömer inte kommer ge ett gynnsamt ekonomiskt utfall. Att det statliga stödet till vindkraften förändrades under de aktuella åren kan ha påverkat de ekonomiska förutsättningarna i ärenden som ingår i kartläggningen.

De omständigheter som de intervjuade projektörerna enligt ovan gör sina tidiga bedömningar utifrån återkommer i flera andra faser av miljöprövningsprocessen. Vid intervjuerna med länsstyrelsernas tjänstemän nämndes t.ex. att de kan lyfta fram dessa omständigheter vid det tidiga samrådet, och flera av dem tas också upp i länsstyrelsernas beslutsdokument. Detta får oss att anta att projektörerna, medvetet eller omedvetet, bedömer chanserna att lyckas med ett projekt utifrån kunskaper som de har i kraft av sina erfarenheter från tidigare projekt. Projektörerna verkar anteciperat utgången i ärendet och väljer att lägga ner ett projekt med små chanser tidigt, hellre än att driva det vidare och dra på sig ökade kostnader.

Vi har däremot inte funnit belägg för att den lokala opinionen till planerade projekt påverkat de intervjuade projektörernas bedömningar i någon större utsträckning. Projektörsintervjuerna tyder på att det är ovanligt att avbryta ärenden p.g.a. en negativ lokal opinion. Givet detta kan vi visserligen inte dra slutsatsen att en negativ lokal opinion inte har betydelse, men vi kan med utgångspunkt i materialet säga att den inte inverkat på projektörernas bedömningar i någon större utsträckning.

Slutligen verkar det finnas osäkerhet eller oförutsägbarhet i den prövning av vindkraftprojekt som sker enligt såväl miljöbalken som plan- och bygglagen. Vi kan här påminna om den projektör som sade att det är svårt att lyckas med mer än vartannat eller vart tredje projekt. Flera omständigheter kan bidra till den osäkerhet som verkar råda: Olika projektörer nämnde i intervjuerna att det hänt att de tillståndsprövande myndigheterna ändrat förutsättningarna under ett projekts gång, p.g.a. nya prejudicerande domar, antagandet av en ny plan eller policy respektive förändrade kommunalpolitiska majoriteter. Förutsägbarheten kan också påverkas av att vindkraftärenden inte sällan är komplexa samt av att miljöbalken

²⁶ Miljöbalken 3 kap 10 § anger att om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål och området, eller del av det, behövs för en anläggning för totalförsvaret, så ska försvarsintresset ges företräde. Försvaret har alltså mer eller mindre vetorätt vid vindkraftslokaliseringar.

är relativt ny och innehåller begrepp som inte är helt klargjorda. Dessutom saknade kommuner och länsstyrelser i många fall planer eller policys som uttryckligen behandlar vindkraft, åtminstone i början av den här studerade perioden. Dessa omständigheter kan var för sig göra det svårt för projektörer att förutse myndigheternas beslut vilket i sin tur kan ha gjort dem och deras finansiärer försiktiga i sina bedömningar.²⁷ Man kan anta att den oförutsägbarhet som verkar råda i delar av prövningsprocessen påverkat projektörerna att lägga ner påbörjade projekt.

Vår sammanfattande slutsats är att projektörerna gör sina bedömningar givet vad som framkommer vid kontakter med kommuner, länsstyrelser och Försvaret, att närhet till motstående samhällliga intressen och förändrade ekonomiska omständigheter inverkar på deras beslut men att det varit ovanligt att ärenden avbrutits p.g.a. en negativ lokal opinion.

Miljöprövningen

Med miljöprövningen menar vi här det formella beslutsfattande som sker vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. Miljöprövningen är i sig en omständighet som kan innebära att ärenden avslutas utan att något/några vindkraftverk uppförs. Frågan är då om man kan säga något om hur miljöprövningen som sådan inverkat på vindkraftutbyggnaden.

Inledningsvis kan sägas att det faktum att projektörerna inte efterlevt balkens formella krav har påverkat utgången i några kartlagda ärenden. De formella kraven i balken anger bl.a. hur en ansökan ska utformas och vad den ska innehålla. Att projektörer inte levt upp till dessa krav har lett till att åtta ärenden har avvisats av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Skåne.

De avvisade ärendenas eventuella meriter kan vi inte uttala oss om. Dessa har Miljöprövningsdelegationen i Skåne län inte heller tagit i beaktande. Eftersom ärendena avvisades har delegationen inte prövat dem i sak. Ärendena kan alltså vara tekniskt och ekonomiskt genomförbara men har avvisats med hänvisning till miljöbalkens formkrav. I framtiden kommer kanske färre ärenden att avslutas p.g.a. formella brister, i takt med att lagstiftningen blir mera känd och projektörerna mera kompetenta att hantera den.

Miljöprövningen omfattar minst ett beslut, eventuellt två, som kan vara avgörande för ett ärende: dels det beslut som fattas av miljöprövningsdelegationerna och dels det som fattas av en eventuell överprövningsinstans. Av alla avgjorda ansökningar har 69 procent bifallits av delegationerna, och av de ärenden som prövats i sak har delegationerna bifallit 34 av 41, d.v.s. 83 procent (se figur 2). Denna del av miljöprövningen har alltså i en klar majoritet av fallen utfallit till sökandens fördel.

Även de beslut som fattats i högre instans, d.v.s. vid överprövning, har i en majoritet av ärendena utfallit till sökandens fördel. De överklagade ärenden som prövats i högre instans har inneburit ett för sökanden positivt beslut i tre av fem avgjorda fall (se figur 2). Dessutom överklagades endast en minoritet av de bifallna ansökningarna, vilket får oss att dra slutsat-

²⁷ Se även diskussionen i Energimyndigheten (2004).

sen att den besvärberättigade delen av allmänheten inte har haft någon större betydelse i denna del av tillståndsprocessen.

Sammantaget kan man därför dra slutsatsen att själva miljöprövningen alltså oftare utfaller till sökandens fördel än till sökandens nackdel. Delegationernas beslut är oftare gynnsamma än ogynnsamma för sökanden, samma sak gäller överprövningsinstansernas beslut.

Betydelsen av planering

Vi har också kunnat slå fast att kommunernas planering har betydelse för miljöprövningen. Såväl projektörer som länsstyrelsetjänstemän har bekräftat att olika kommuner är olika aktiva när det gäller att planera för vindkraft.²⁸ Olika kommuner har kommit olika långt i sitt arbete med att behandla vindkraften i t.ex. översiktsplaner eller energiplaner.

Avsaknaden av kommunal planering kan ha påverkat vindkraftutbyggnaden på flera sätt. Att kommunerna pekar ut markområden de anser vara lämpliga för vindkraftutbyggnad, t.ex. i en översiktsplan, underlättar givetvis för projektörer att hitta lämplig mark, även om översiktsplaner inte är juridiskt bindande. Att det råder brist på lämplig mark har dock inte påverkat utgången i de kartlagda ärendena men kan vara en orsak till att det inte startats upp fler projekt.

En slutsats som kan dras av det redovisade materialet är att det har varit enklare att få tillstånd till vindkraftverksamhet i de kommuner som behandlar vindkraften i t.ex. översiktsplaner än i de kommuner som inte gör det. Detta under förutsättning att projektören följer intentionerna i planen. Flera ansökningar har avslagits av länsstyrelserna då projektörerna, bland annat p.g.a. avsaknaden av kommunal översiktsplanering, inte har kunnat uppfylla lokaliseringsprincipens krav.

Att det under den tidsperiod som studien omfattar inte fanns några utpekade områden av riksintresse för vindkraft har också påverkat miljöprövningen i kartlagda tillståndsärenden. Vi har i det ovanstående sett exempel på att vindkraftintresset fått träda tillbaka då projekt stått i konflikt med andra utpekade riksintressen. Dessutom berättar flera av projektörerna att de har lagt ner projekt om de upptäckt att det hade kunnat hamna i konflikt med ett riksintresse.

Det återstår att se om Energimyndighetens utpekande av riksintressanta områden för vindkraft kommer att förändra den rådande ordningen. Energimyndigheten pekade i oktober 2004 pekade ut 49 sådana områden i 13 län. Detta har inte påverkat resultaten i föreliggande studie eftersom materialinsamlingen avslutades innan riksintresseområden angavs av STEM. Att det nu finns riksintresseområden för vindkraft innebär inte några garantier för vindkraften. Det förändrar förutsättningarna för de bedömningar som görs enligt miljöbalken, men bedömningsfrågan kvarstår.

²⁸ Detta fenomen har uppmärksamats förut, och den stora vikten av kommunal planering har allt sedan Vindkraftutredningens lägesrapport *Vindkraften: en ren energikälla tar plats* (SOU 1998:152) framhållits av diverse utredningar och myndigheter.

Mer forskning behövs

Även om vissa frågor har besvarats i studien finns det också ett antal frågor som ännu söker svar och som kunde vara intressanta att studera fortsättningsvis.

De tidiga faserna i tillståndsprocessen enligt miljöbalken verkar vara av stor betydelse. En intressant uppgift vore därför att närmare undersöka varför så många ärenden avslutas av projektörerna redan efter det tidiga samrådet utan att något formellt negativt beslut fattats av någon myndighet. Vi har dragit slutsatsen att det troligtvis finns flera olika omständigheter som påverkar projektörernas beslut, men vi har inte kunnat avgöra i vilken utsträckning dessa inverkar på besluten. Det kunde därför vara av intresse att närmare studera tillståndsprocessens tidiga faser och vad som påverkar projektörernas beslut i dessa faser.

Ett andra område som skulle vara intressant att granska närmare gäller den osäkerhet eller oförutsägbarhet som verkar prägla delar av de tillståndsprocesser som sker enligt miljöbalken samt plan- och bygglagen. Att Energimyndigheten pekat ut områden av riksintresse för vindkraften kan eventuellt reducera denna osäkerhet. Systemet med elcertifikat är ett annat, givet att det permanentas. Effekterna av STEM:s utpekande och av att elcertifikaten görs permanenta är dock i många avseenden oklara. Kvar står en rad andra omständigheter som påverkar tillståndsprocessen. Vidare är effekterna av ett permanent certifikatssystem och av utpekandet av riksintresseområden i sig oklara. Hur den osäkerhet som verkar finnas påverkar projektörerna och hur den påverkas av de beskrivna pågående processerna förtjänar noggrannare undersökningar. Ett första steg kunde vara att klargöra huruvida det inkommit några ansökningar i de områden som pekats ut som riksintressanta för vindkraften, och följa vad som händer i dessa.

Slutligen kunde det också vara av intresse att studera kommunernas agerande i vindkraftfrågor. Kommunerna har till stora delar utelämnats i föreliggande undersökning, men deras agerande påverkar vindkraftutbyggnaden. Kommunala översiktsplaner har t.ex. betydelse i vindkraftärenden och det finns uppenbara skillnader mellan olika kommuner i deras planering för vindkraft. Ett närmare studium av vad som informerar de kommunala aktörer som utövar inflytande över dessa och andra planer, och av andra myndigheters eventuella försök att påverka dessa planer, kan ge ökade lärdomar om vindkraftens potential, om den svenska demokratins funktionssätt och om maktutövande. Ett sådant forskningsprojekt, med namnet *Vindkraftlokaliseringar: kommuner, länsstyrelser, medborgare*, som finansieras av Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS), har påbörjats vid Göteborgs universitet.

De uppräknade uppgifterna för forskningen visar sammantaget på behovet av en bredare samhällsvetenskaplig satsning inom flera av de kunskapsområden som berör vindkraften och dess framtida utveckling. De mål som ställts upp av Sveriges riksdag om en omställning av det svenska energisystemet inskräper vikten att söka svar även på de frågor som här lämnats obesvarade.

Studiens viktigaste resultat

I en stor andel vindkraftärenden avslutas miljöprövningen på projektörernas initiativ, utan att någon myndighet fattat något beslut i ärendet. Flera omständigheter kan enligt de intervjuade projektörerna påverka beslutet att avbryta påbörjade projekt. De viktigaste omständigheterna är: negativa utlåtanden eller upplysningar från tjänstemän på länsstyrelser, kommuner eller Forsvarsmakten; närhet till motstående samhällliga intressen respektive förändrade ekonomiska villkor för projektet. Enligt projektörerna är det dock ovanligt att ärenden avslutas p.g.a. en negativ lokal opinion.

I de ärenden där en projektör ansökt om tillstånd enligt miljöbalken, och där handläggningen av ansökan är avslutad, har miljöprövningsdelegationen i majoriteten av ärendena beviljat miljötillstånd för den planerade anläggningen. Dessutom är andelen avvisade ansökningar större än andelen avslagna.

Det är ovanligt att beviljade miljötillstånd i vindkraftärenden överklagas. Det förekommer också sällan att miljöprövningsdelegationens beslut ändras av miljödomstolen då de överklagas.

Projektörernas kompetens har betydelse för utgången i vindkraftärenden. Av särskild vikt är det att projektören följer miljöbalkens formella bestämmelser.

Referenser

- Agterbosch S., Vermeulen W. & Glasbergen P. (2004) "Implementation of wind energy in the Netherlands: the importance of the social-institutional setting." *Energy Policy* 32(18):2049-2066.
- Boverket (2003) *Planering och prövning av vindkraftanläggningar*. Karlskrona: Boverket.
- Energimyndigheten (2001a) *Vindkraftplanering i en kustkommun: Exemplet Tanum*. Eskilstuna: Statens energimyndighet.
- Energimyndigheten (2001b) *Vindkraftplanering i en fjällkommun: Exempel Härjedalen*. Eskilstuna: Statens energimyndighet.
- Energimyndigheten (2002) *Vindkraftplanering i en slättlandskommun: Exempel Soalöv*. Eskilstuna: Statens energimyndighet.
- Energimyndigheten (2003) *Vindkraft: Fördelning av planeringsmål och kriterier för områden av riksintresse*. Eskilstuna: Statens energimyndighet.
- Energimyndigheten (2004) *Översyn av elcertifikatsystemet, delrapport etapp 2*. Eskilstuna: Statens energimyndighet.
- Hillring B., & Krieg R. (1998) "Wind Energy Potential in Southern Sweden – Example of Planning Methodology." *Renewable Energy*. 13(4):471-479.
- Khan, J. (2004) *Local Politics of Renewable Energy – Project Planning, Siting Conflicts and Citizen Participation*. Lund: Environmental and Energy System Studies, Lund University.
- Naturvårdsverket (2004) *Pröva eller inte pröva?: Förslag till ändringar i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd*. Stockholm: Naturvårdsverket.
- SOU 1998:152 *Vindkraften: En ren energikälla tar plats*.
- SOU 1999:75 *Rätt plats för vindkraft: slutbetänkande av Vindkraftutredningen*.
- Åstrand K. & Neij L. (2003) *Styrmedel för vindkraftens utveckling i Sverige*. Lund: Institutionen för teknik och samhälle, Lunds Universitet, Rapport 46.

Bilaga: Intervjufrågor

Intervjufrågor till länsstyrelsetjänstemän

Berätta lite om dig själv och din bakgrund: arbetsuppgifter, hur mycket vindkraft, hur mycket annat?

Händer det att projektörer tar informell kontakt med er redan innan det tidiga samrådet? Är det vanligt med informella kontakter under processens gång och i övriga led i processen?

Hur ser du på länsstyrelsens roll i de olika leden i processen? Vilket arbete gör du/ni under det tidiga samrådet, det utökade samrådet, då ansökan inkommit o.s.v.?

Kan du ge exempel på ärenden som inte kommit igenom hela miljöprövningen och beskriva varför de inte gjort det (avvisade, avslagna, återtagna i olika prövningsled)?

Hur arbetar ni för att göra avvägningar (a) mellan vindkraften och olika riksintressen, (b) mellan olika enskilda/allmänna intressen och vindkraftintresset?

Finns det någon vindkraftpolicy eller liknande i länet?

- Är det vanligt i länets kommuner med policys eller liknande för vindkraft?
- Arbetar ni med att styra eller uppmuntra kommunerna att anta policys för vindkraft eller att ta upp vindkraften i de kommunala planerna?

Har ni på något sätt pekat ut områden inom länet som särskilt intressanta för vindkraftutbyggnad? Har kommunerna gjort detta?

Har ni arbetat med de områden som Energimyndigheten pekat ut som särskilt lämpliga för vindkraftutbyggnad?

Anser du att någon eller några av följande faktorer har betydelse för att lyckas med en vindkraftlokalisering:

- platsen: t.ex. närboende (ljud och skugga), kulturmiljön, naturmiljövärden, friluftslivet, turismen, försvaret, fornminnen eller annat?
- entreprenörens egenskaper och hur entreprenören agerar,
- länsstyrelsens/kommunens inställning till vindkraft,
- omvärldens (närboende, sakägare, övriga myndigheter, intresseorganisationer m.fl.) reaktioner?

Finns det någon annan faktor som är viktig för att lyckas med en vindkraftlokalisering?

Anser du det möjligt att realisera målet om 10 TWh, vad krävs i så fall?

Det var de frågor vi hade. Den sista frågan är om det är något du vill ändra, komplettera eller tillägga. Om inte tackar vi för att du ställde upp.

Intervjufrågor till företagsrepresentanter

Fakta om företaget

Till att börja med har vi några korta frågor om företaget och vad ni arbetar med, men allra först en fråga om dig:

- Vilken är din titel och vad arbetar du med på företaget?
- Hur länge har företaget arbetat med vindkraft?
- Vilka delar av processen för att lokalisera och uppföra vindkraftverk arbetar ni med?
- Vilken sorts projekt arbetar ni med: olika storlekar; på land och till havs?
- Vilka delar av landet arbetar ni i?
- Hur många projekt har ni uppskattningsvis genomfört, d.v.s. hur många enskilda vindkraftverk eller vindkraftparker har ni uppfört?
- Hur många MW har ni installerat totalt?

[Vid detta läge i intervjun presenterade vi en något förenklad version av figur 1 för projektörerna.]

Förstudiestadiet

Hur kommer ni i kontakt med mark som kan vara lämplig för en vindkraftlokalisering? Letar ni aktivt upp goda lägen, kommer markägare e.d. till er eller går det till på något annat sätt?

Vad gör ni i det stadium vi valt att kalla "förstudie", d.v.s. innan ni tar en första officiell myndighetskontakt?

- Tar ni kontakt med någon myndighet?
- Studerar ni dokument som t.ex. länsstyrelsernas/kommunernas policys för vindkraft?

Har det hänt att ni påbörjat en förstudie för ett projekt men lagt ner arbetet redan i detta stadium, d.v.s. innan ni tagit en första officiell myndighetskontakt? Varför gjorde ni i så fall det?

Bygglovsprocessen

När i processen ansöker ni om bygglov? Görs denna ansökan innan eller efter att ni gjort anmälan till kommunen respektive ansökt om tidigt samråd med länsstyrelsen?

Har det hänt att ett vindkraftprojekt ni drivit inte kommit igenom kommunens bygglovsprocess? Kan du i så fall ge exempel på vad som hände?

Givet att kommunen har beslutat om bygglov eller lovbefrielse och beslutet överklagas: Kan du ge exempel på sådana fall, vem som överklagat och varför?

Projekt >1 MW efter förstudien

Ungefär hur många ärenden av denna storlek har ni arbetat med sedan 1999?

Har det hänt att vindkraftprojekt ni drivit inte har kommit igenom länsstyrelsens eller miljödomstolens miljöprövning? Kan du i så fall ge exempel på vad detta berodde på?

Givet att miljöprövningsdelegationens eller miljödomstolens meddelat tillstånd och detta tillstånd överklagats: Kan du ge exempel på sådana fall, vem som överklagat och varför?

Projekt 500 kW-1 MW efter förstudien

Ungefär hur många ärenden av denna storlek har ni arbetat med sedan 1999?

Har det hänt att ett vindkraftprojekt ni drivit inte har kommit igenom kommunernas miljöbedömning? Kan du i så fall ge exempel på vad som hände.

Avslutande frågor

Försöker ni samordna ert arbete i bygglovs- respektive miljöprövningen, hur gör ni i så fall det?

Anser du att någon eller några av följande faktorer har betydelse för att lyckas med en vindkraftlokalisering:

- platsen: t.ex. närboende (ljud och skugga), kulturmiljön, naturmiljövärden, friluftslivet, turismen, försvaret, fornminnen eller annat?
- entreprenören egenskaper och hur entreprenören agerar,
- länsstyrelsens/kommunens inställning till vindkraft,
- omvärldens (närboende, sakägare, övriga myndigheter, intresseorganisationer m.fl.) reaktioner?

Finns det någon annan faktor som är viktig för att lyckas med en vindkraftlokalisering?

Anser du det möjligt att realisera målet om 10 TWh, vad krävs i så fall?

Det var de frågor vi hade. Den sista frågan är om det är något du vill ändra, komplettera eller tillägga. Om inte tackar vi för att du ställde upp.